

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK
ARAŞTIRMASI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sare SANCAK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan AYAYDIN

MAYIS - 2019

GÜMÜŞHANE

KABUL VE ONAY

Doç. Dr. Hasan AYAYDIN danışmanlığında, Sare SANCAK tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması: Gümüşhane Üniversitesi Örneği” isimli bu çalışma, / / tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ahmet KURTARAN (Başkan)

Doç. Dr. Hasan AYAYDIN (Danışman)

Doç. Dr. İskender PEKER (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.. / .. /

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması: Gümüşhane Üniversitesi Örneği” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐	Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐	Tezim sadece Gümüşhane Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
☐	Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir

.... / /

[İmza]

Sare SANCAK

ÖNSÖZ

Son dönemde yaşanan teknolojik gelişmelerle bağlantılı olarak finansal konular ve hizmetler öncesine oranla daha karmaşık bir hal almaktadır. Bu durum finansal konularda doğru kararlar almayı zorlaştırmaktadır. Bunun için de finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi ve bu bağlamda finansal eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması büyük önem arz etmektedir. Bunun farkında olan birçok özel ve resmi kuruluş bireylerin finansal düzeylerini ölçmek ve finansal okuryazarlığı artırmak için faaliyetler yürütmektedir. Bu tez çalışması da benzer bir anlayışla, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın hazırlanmasında, tez konusunun seçimi ve tez çalışmaları sırasında bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Hasan AYAYDIN hocama sağladığı katkılarından dolayı saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Bunun yanında üzerimdeki haklarını ödeyemeyeceğim anne ve babama; aynı şekilde teze ayırdığım zamanlarda ihmal etmek durumunda kaldığım eşim ve kızlarıma ve bir bütün olarak tez sürecinde çalışmama katkı sağlayan herkese çok teşekkür ediyorum

Gümüşhane - 2019

Sare SANCAK

ÖZET

[SANCAK, Sare]. Üniversite Öğrencilerinde Finansal Okuryazarlık Araştırması: Gümüşhane Üniversitesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, 2019, (XII+68).

Finansal okuryazarlık kavramı oldukça yeni bir kavramdır ve literatürde üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımı yoktur. Genel olarak finansal okuryazarlık bireylerin finansal hizmet ve ürünlere ilişkin bilgi sahibi olmasını ve bu bilgiler doğrultusunda finansal kararlar alabilmesini ifade etmektedir.

Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik olarak Türkiye’de ve Dünyada çalışmalar yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin kısa bir süre sonra iş hayatına atılacağı ve kendi ekonomik kararlarını kendilerinin vereceği göz önünde bulundurulursa, onların finansal okuryazar olmaları ülke ekonomisi açısından büyük önem arz etmektedir. Finansal kaynaklarını doğru yönetebilen bireyler ülke piyasalarının etkin bir şekilde çalışmasını da sağlayacaktır. Bu da finansal eğitimin henüz çalışma hayatına atılmadan verilmesi ile mümkün olacaktır.

Araştırma yöntemi olarak basit rassal örnekleme kullanılmıştır. Araştırma için Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri arasından rastlantısal olarak seçilen 490 kişilik bir örneklem hedeflenmiştir.

Çalışma sonucunda temel finansal kavramların bilinirliğinin demografik ve diğer özelliklere göre farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçları özetlemek gerekirse; erkek, daha yaşlı, işletme ve iktisat bölümlerinde okuyan öğrencilerin daha başarılı oldukları anlaşılmıştır. Aynı şekilde 3. ve 4.sınıf, toplam aylık geliri daha yüksek olan, finans ve benzeri ders alan öğrencilerin, ekonomi ve finansal gelişmeleri internet kaynağından takip eden öğrencilerin, daha fazla kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Eğitim, Gümüşhane Üniversitesi, Türkiye’deki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları

ABSTRACT

[SANCAK, Sare]. Financial Literacy Survey among University Students: A Case of Gümüşhane University, Master's Thesis, 2019, (XII+68).

The concept of financial literacy is a fairly new concept and there is no consensus on definition in the literature. In general, financial literacy means that individuals have knowledge about financial services and products and can make financial decisions in accordance with this information.

Some studies have been carried out in Turkey and around the world to measure the financial literacy levels of university students. Considering that university students will be put into business after a short period of time and that they will make their own economic decisions, their financial literacy is very important for the country's economy. Individuals who can manage their financial resources correctly will also enable the country's markets to operate effectively. This will only be possible if the financial education is given before the working life.

As a research method, simple random sampling was used. For the research, a random sample of 490 people was targeted among the students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Gümüşhane University.

As a result of the study, it is revealed that the awareness of basic financial concepts is different according to demographic and other characteristics. As a result; it was found that male and older students studying in business and economics departments were more successful. Similarly, it was found that the students who had higher monthly income in the 3rd and 4th grade and who took finance and similar courses, followed the economic and financial developments from the internet and used more credit cards had higher knowledge of basic financial concepts than other students.

Keywords: Financial Literacy, Financial Education, Gümüşhane University, Financial Literacy Studies In Turkey

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	II
BİLDİRİM	III
ÖNSÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar LİSTESİ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı	2
1.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımları	2
1.1.2. Finansal Okuryazarlığın Önemi	3
1.1.3. Finansal Okuryazar Kimdir.....	5
1.1.4. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi	8
1.1.5. Finansal Okuryazarlığın Bireye ve Aileye Katkıları.....	10
1.1.6. Finansal Okuryazarlığın Makroekonomik Etkileri	10
1.2. Finansal Eğitim	11
1.2.1. Finansal Eğitim Kavramı ve Tanımı	11
1.2.2. Finansal Eğitimin Gerekliliği.....	12
1.2.3. Finansal Eğitimin Önemi	14
1.2.4. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı.....	15
1.2.5. Finansal Eğitimin Faydaları	16
1.3. Türkiye’de Ve Dünyada Finansal Okuryazarlık Çalışmaları.....	18
1.3.1. Türkiye’deki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları.....	18
1.3.1.1. Türkiye’de Genel Okuryazarlık Durumu	18

1.3.1.2. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Alanında Faaliyet Yapan Kurumlar	20
1.3.1.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası	20
1.3.1.2.2. Sermaye Piyasası Kurulu	21
1.3.1.2.3. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.....	22
1.3.1.2.4. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)	23
1.3.1.2.5. Diğer Kurum Ve Kuruluşlar.....	24
1.3.2. Dünyadaki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları	24
1.3.2.1. Dünyada Genel Okuryazarlık Durumu	24
1.3.2.2. Finansal Okuryazarlık Alanında Faaliyetler Yapan Uluslararası Kuruluşlar	25
1.3.2.2.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	26
1.3.2.2.2. Dünya Bankası	26
1.3.2.2.3. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansı (CYFI)	27
1.3.2.2.4. Diğer Kuruluşlar	28

İKİNCİ BÖLÜM

2. METODOLOJİ VE VERİ.....	29
2.1. Araştırmanın Amacı	29
2.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	32
2.3. Araştırmanın Önemi	29
2.4. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	29
2.5. Araştırmanın Yöntemi.....	30
2.6. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK ARAŞTIRMASI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ.....	34
3.1. Literatür incelemesi.....	30
3.2. Bulgular.....	34
3.2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Genel Özelliklerinin Durumu.....	34

3.2.2. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Cinsiyeti İle İlişkisi	39
3.2.3. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Yaş Aralığı İle İlişkisi.....	40
3.2.4. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Okudukları Bölüm İle İlişkisi.....	41
3.2.5. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Sınıf Düzeyi İle İlişkisi.....	43
3.2.6. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Toplam Aylık Geliri İle İlişkisi.....	44
3.2.7. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finans ve Benzeri Ders Alıp Almama Durumu İle İlişkisi.....	45
3.2.8. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumları İle İlişkisi.....	46
3.2.9. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendikleri İle İlişkisi.....	48
3.2.10. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Ekonomi Ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynak İle İlişkisi.....	49
3.2.11. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumları İle İlişkisi	51
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	53
KAYNAKÇA.....	59
ÖZGEÇMİŞ.....	66
EK 1: Anket Formu	68

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Eğitim	9
Tablo 3.2. Katılımcıların Cinsiyetlerine ve Yaş Aralığına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı	34
Tablo 3.3. Katılımcıların Bölümlerine, Sınıf Düzeylerine ve Aylık Toplam Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı	35
Tablo 3.4. Katılımcıların Finans ve Benzeri Ders Alıp Almama, Finansal Durum Yönetimindeki Başarı, Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendiklerine, Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynağa, Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı.....	36
Tablo 3.5. Katılımcıların Temel Finansal Kavramların Bilinirliğine İlişkin Frekans Ve Yüzde Dağılımı	38
Tablo 3.6. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Cinsiyeti Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 3.7. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Yaş Aralığı Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 3.8. Yaş Durumuna Göre Post-Hoc Testi Sonucu	41
Tablo 3.9. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Okudukları Bölüm Arasındaki İlişki.....	42
Tablo 3.10. Okudukları Bölüme Göre Post-Hoc Testi Sonucu.....	42
Tablo 3.11. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişki.....	43
Tablo 3.12. Sınıf Düzeyine Göre Post-Hoc Testi Sonucu	43
Tablo 3.13. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Toplam Aylık Geliri Arasındaki İlişki.....	44
Tablo 3.14. Toplam Aylık Gelir Durumuna Göre Post-Hoc Testi Sonucu.....	45
Tablo 3.15. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finans Ve Benzeri Ders Alıp Almama Durumu Arasındaki İlişkisi	46
Tablo 3.16. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumları Arasındaki İlişki	46

Tablo 3.17. Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumlarına Göre Post-Hoc Testi Sonucu.....	47
Tablo 3.18. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendikleri Arasındaki İlişki	48
Tablo 3.19. Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendiklerine Göre Post-Hoc Testi Sonucu	49
Tablo 3.20. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynak Arasındaki İlişki	49
Tablo 3.21. Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynağa Göre Post-Hoc Testi Sonucu.....	50
Tablo 3.22. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumları Arasındaki İlişki.....	51
Tablo 3.23. Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Post-Hoc Testi Sonucu.....	52

GİRİŞ

Para, insanların hayatlarını kolaylaştırıcı bir araç olarak çok eski tarihlerden itibaren kullanılmaktadır. Ancak bugüne gelindiğinde iletişim, ulaşım ve benzeri alanlarda yaşanan hızlı değişime paralel olarak paranın kullanımı oldukça geniş kapsamlı ve karmaşık bir sistem içerisinde yürütülmektedir. Genel itibariyle finansal işlemler olarak ifade edilebilecek olan bu alanda birçok farklı aracın bulunduğu sistem içerisinde doğru kararlar verebilmek büyük önem arz etmektedir.

Bugünün şartlarında para ile ilişkisi olan herkes az ya da çok finansal kararlar almak durumundadır. Doğru finansal kararların alınması gerek birey düzeyinde, gerekse toplum düzeyinde oldukça önemli sonuçlar doğurmaktadır. Finansal kararlar bireyin yaşam kalitesini doğrudan etkilemekte, tercihler doğru yapıldığında bireyin refah düzeyi yükselmektedir. Aksi bir durumda ise birey ekonomik kayba uğramakta ve bununla bağlantılı olarak psikolojik sorunların yaşanması da muhtemel olmaktadır. Meseleye toplum düzeyinde bakıldığında ise doğru tercihlerin yapılması, finansal piyasaların sağlıklı işleyebilmesi ve genel ülke ekonomisinin istikrarı için büyük önem arz etmektedir.

Finansal konularda doğru kararlar verebilmenin temeli de söz konusu alanda bilgi sahibi olmakla mümkündür. Eğer toplumda yaşayan bireyler finansal konularda yeterli bilgiye sahip olurlarsa bu alandaki tercihlerini doğru yapacaklardır. Bunun için de finansal eğitim büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de de gerek özel sektör, gerekse bazı kamu kuruluşları bunun bilinciyle hareket etmekte ve birçok eğitim faaliyeti gerçekleştirmektedirler. Ancak bu faaliyetlerin amacına ulaşabilmesi için öncelikle durum tespiti yapılmalı ve toplumda yaşayan farklı gruplardaki bireylerin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmelidir. Bu çalışmada söz konusu alana katkı sağlamak amacıyla Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle finansal okuryazarlık ve finansal eğitim kavramlarının ne olduğu, Finansal okuryazarlığın önemi, işlevleri ve bu alanda dünyada ve Türkiye’de yapılan faaliyetler anlatılmaktadır. Sonrasında çalışmanın metodolojisi açıklanmakta ve son bölümde yapılan anket çalışması sonrasında elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı

Son 30 yıl içerisinde insanlar kendi finansal güvenlikleri ile daha fazla ilgilenmekte ve eskiye oranla daha fazla emeklilik planı yapmaktadırlar. Bununla birlikte her geçen gün finansal araçlar daha karmaşık hale gelmekte ve insanlara daha sofistike finansal ürünler sunulmaktadır. (Lusardi, 2008:2) Finansal ürünlerin çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması dünyanın pek çok ülkesinde finansal okuryazarlığın önemini artırmaktadır. (Bayazıt Hayta, 2011:247)

Finansal okuryazarlık akademik literatürde çeşitli anlamlarda kullanılmakta ve birçok yerde ona atıfta bulunmaktadır. Söz gelimi stok, bono, tut-sat(mortgage) gibi finansal ürün bilgisi olarak veya enflasyon, bileşik faiz hesabı, kredi notu gibi finansal kavram bilgisi olarak ya da etkin finansal kararlar alırken ve finansal planlama gibi aktivitelerle uğraşırken kullanılmaktadır. (Hastings vd., 2012)

Finansal okuryazarlık literatürde gelişme aşamasında olan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramla ilgili farklı araştırmacılar ve farklı kurumlar birçok farklı tanım yapmıştır. Aşağıda bu tanımlara yer verilmiştir. (Bayazıt Hayta, 2008:248)

1.1.1. Finansal Okuryazarlık Tanımları

Finansal okuryazarlık, 2008 küresel finansal krizi sonrası literatürde kendisine yer bulmaya başlayan bir kavramdır. (Er vd., :114) Bu kavram oldukça yeni bir kavram olmakla birlikte literatürde fikir birliğine varılmış bir tanımı yoktur. Finansal okuryazarlık terimini kullanan kurumlar, şirketler ve araştırmacıların neredeyse hepsi farklı bir tanım kullanmıştır. (Gökmen, 2012:17)

Finansal okuryazarlık hakkında bilinen en eski tanımlardan biri Noktor ve diğerlerinin 1992 yılında yaptıkları tanımdır. Bu tanıma göre finansal okuryazarlık bireylerin paralarını yönetirken bilinçli değerlendirmeler yapabilmesi ve efektif kararlar alabilmesidir. (Ergün vd, :848) Bu konuda çalışmalar yapan bir başka isim olan Bodie finansal okuryazarlığı bütçeleme, tasarruf, yatırım, ödünç alma, ödünç verme, sigortalama, çeşitlendirme ve gelir-gider eşleştirmesi ile ilgili uygulamalar hakkında bilgi sahibi olarak davranış geliştirme becerisi olarak tanımlamaktadır. Mason ve

Wilson ise finansal okuryazarlığı “Bireyin, finansal kavramların farkında olarak, karar vermede gerekli olan bilgileri elde etme, anlama ve değerlendirmesidir” şeklinde tanımlamaktadır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü tarafından yapılan ayrıntılı finansal okuryazarlık tanımında finansal okuryazarlık “finansal tüketici/yatırımcıların finansal ürünler ve kavramlar hakkında bilgilendirilmesini veya finansal risk ve alternatifler arasında tercihte bulunabilecek farkındalığa sahip olmasını temin ederek finansal refahını artırma sürecidir” şeklinde ifade edilmektedir. (Temizel, 2010: 5) OECD finansal okuryazarlığı “İktisadi hayata katılımın sağlanması ve birey ile toplumun finansal refahının iyileştirilmesi amacıyla, çeşitli finansal durumlarda etkili kararlar verebilmek için finansal kavramların bilgi ve anlayışı ile bu bilgi ve kavrayışı uygulama becerisi, motivasyonu ve güvenidir” şeklinde tanımlamaktadır. ABD Hazine Müsteşarlığına göre ise “finansal okuryazarlık, bir kimsenin bilinçli finansal kararlar verebilmesi için parayı ve onun nasıl yönetileceğini anlama yeteneğidir” (Gökmen, 2012: 18-19)

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi farklı kurumlar ve farklı yazarlar finansal okuryazarlığı farklı şekillerde tanımlamaktadır. Ancak tanımların birçoğunda aşağıdaki 5 ortak nokta dikkat çekmektedir.

- Finansal kavram bilgisi
- Finansal kavramlarla ilgili iletişim kurabilme yeteneği
- Kişisel finans yönetimi becerisi
- Doğru finansal kararlar verebilme becerisi
- Gelecekte ortaya çıkacak finansal ihtiyaçlar için planlama yapma becerisi

Anlaşılacağı üzere finansal okuryazarlık sadece bilgiyi değil finansal beceri, tutum ve davranışları da içermektedir. Bütün bunlardan yola çıkarak finansal okuryazarlığın tüm özelliklerini dikkate alan bir tanımlama şu şekilde yapılabilir: “kişisel finansal sağlığı sağlamak ve korumak için gereken finansal bilgi, beceri, tutum ve davranışlardan oluşan bileşene finansal okuryazarlık denir.” (Gökmen, 2012: 20)

1.1.2. Finansal Okuryazarlığın Önemi

Yirminci yüzyılın son çeyreği ve 21. Yüzyılın başlarında finansal sistemde çok hızlı değişimler ve dönüşümler yaşanmıştır. 1970’ li yılların başında Bretton-Woods

sisteminin yıkılması ve sabit döviz kuru politikasının terk edilmesi ile finansal piyasalar küreselleşmiş ve bu durum finansal piyasalardaki rekabeti arttırmıştır. Bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde fiyatlar ve bilgiler daha şeffaf hale gelmiş ve sermaye maliyetleri önemli ölçüde azalmıştır. Dış ticaretteki liberalleşmeyi sermaye piyasalarındaki liberalleşme takip etmiş ve sermayenin serbest dolaşımı sağlanmıştır. (Yılmaz ve Tuncay, 2012: 345) Finans piyasalarında yaşanan bu serbestleşme daha karmaşık finansal ürünlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum ekonomik sistem içerisinde finansal kararlar almak zorunda olan bireylerin ve hane halkının işini zorlaştırmaktadır. Finans üzerine eğitim almış kişilerin bile, bu karmaşık finans dünyasında doğru karar verebilmekte zorlanıyor olması bu durumun göstergesidir. (Türkiye Ekonomi Bankası, 2013) Bu durumu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yapılmış olan tüm anketlerde de görebilmek mümkündür. Bu araştırmaların birçoğunun ortak bulguları aşağıdaki gibidir.

- Finansal tüketicilerin birçoğunun finansal okuryazarlık seviyesi düşüktür. Bu nedenle finansal ürünleri iyi anlamakta zorluk çekmektedirler.
- Finansal tüketiciler finansal okuryazarlık düzeylerini olduğundan yüksek varsaymaktadır.
- Kredi kullanımına ilişkin farkındalığın artırılmasının tüketicinin finansal hizmetlere erişimini sağlayacağı öngörülmektedir. Bu durumun da kişisel refahı arttıracak ve sağlıklı işleyen kredi piyasalarının ortaya çıkmasına imkan sağlayacağı beklenmektedir.
- Bütün araştırmalarda hem tüketicinin doğru tercihler yaparak sağlıklı kararlar alması hem de finansal piyasaların düzenlenmesi ve denetlenmesi için finansal okuryazar olmanın önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır. (Organisation for Economic Cooperation and Development, 2009;11)

Yapılan açıklamalardan kolayca anlaşılacağı üzere birçok finansal tüketici sürekli artan sorumluluklarıyla yüzleşmek için yeterli donanımına sahip değildir. OECD kapsamındaki ve OECD kapsamı dışındaki bazı ülkelerde yapılan anketler, finansal tüketicilerin doğru finansal kararlar almalarını engelleyen düşük finansal okuryazarlık seviyelerine sahip olmakla kalmayıp, finansal beceri, bilgi ve farkındalıklarını da çoğunlukla abarttıklarını göstermektedir.(OECD, 2009: 8)

Finansal sistem içerisinde bireyler ve aileler çok önemli bir yere sahiptir. Bireyler ve aileler tüketim, tasarruf, yatırım ve harcama konularında aldıkları kararlarla piyasaları ve kurumları belirlerler. Söz konusu finansal kararların etkileri olumlu ya da olumsuz olabilir. (Gökmen, 2012: 20) Geleneksel olarak bilinen tüketiminin daha iyi tüketici olacağı literatürde kabul görmektedir. Tüketim konu olan mal ve hizmetlerin karmaşıklık derecesi arttıkça bilgi daha önemli hale gelmektedir. Bu nedenle tüketicinin farklı finansal ürünler arasında doğru seçim yapabilmesi için finansal okuryazar olması bir ön koşul haline gelmektedir. (Hathaway vd., 2008:1)

Finansal planlama ailelerin gelecek kaygılarını azaltabilmeleri açısından önemli bir adımdır. Bu nedenle, yeterli sigorta sözleşmesine sahip olmak, uygun emeklilik planları oluşturmak ve düzenli birikim yapabilmek gerekmektedir. Mitra'ya göre 6 temel finansal planlama bireylere yaşam boyu katkı sağlamaktadır. Bunlar; risk yönetimi planlaması, emeklilik planlaması, emlak planlaması, bütçe planlaması, vergi ödemeleri planlaması ve yatırım planlamasıdır. Belirtilen finansal planlamalar finansal uygulamaya dönüşmezse bir takım risk ve zararlar ortaya çıkacaktır. Bu finansal planlamaların finansal uygulamaya dönüşebilmesi finansal okuryazarlık düzeyinin artması ile mümkün olmaktadır. (Temizel, 2010: 11)

Finansal okuryazar olabilmek üniversite öğrencileri için de büyük önem taşımaktadır. Günümüzde üniversite öğrencileri kullandıkları cep telefonlarının, internetin ve kaldıkları mekanların faturalarını ödemek, kredi kartı kullanmak, internet bankacılığı kullanarak harç ödemelerini yapmak, sigorta yaptırmak, eğitim kredisi almak ve benzeri şekillerde finansal ürünleri kullanmaktadır. Finansal konularda henüz yeni yeni kararlar almaya başlayan bu gençlerin önünde planlanması ve yönetilmesi gereken uzun bir yaşam bulunmaktadır. Bu dönemin finansal açıdan başarı ile yönetilmesi, bireyin finansal refahı üzerinde doğrudan etkilidir. (Temizel ve Bayram, 2011: 84)

Sonuç olarak finansal konulardaki bilgi ve farkındalığı artırmak ve bu yolla finansal davranışları olumlu yönde değiştirmek için toplumun her kesiminin finansal okuryazar olması gerekmektedir. (Bayazit Hayta, 2011: 251)

1.1.3. Finansal Okuryazar Kimdir

Finansal eğitim bireyi finansal okuryazar yapmayı amaçlamaktadır. Ancak finansal okuryazar olmak finans alanında bir uzman ya da profesyonel olmak anlamına

gelmemektedir. Finansal okuryazar, kendisine ve ailesine yetecek kadar finansal bilgiye sahip olan kişidir. (Gökmen, 2012: 23) Finansal okuryazar olabilmek için temel düzeyde finansal kavram, ürün ve uygulamalara ilişkin bilgi sahibi olmak yeterli olacaktır. (Er vd.:115) Örneğin, finansal okuryazar bir kişinin hisse senedi değerlemesini bilmesi gerekmez fakat en azından hisse senedinin ne olduğunu ve hisse senedi ile tahvil arasındaki farkı bilmesi gerekmektedir. (Gökmen, 2012:23)

Amerika’da finansal okuryazarlık konusunda başkana rapor hazırlayan bir komite olan Presiden’t Advisory Council on Financial Literacy adlı kuruluş bireylerin finansal okuryazar sayılabilmeleri için aşağıdaki konularda bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmektedir. (Er vd.:116)

- Finansal sistemin işleyişi ve finansal kurumlar ile ilgili farkındalık
- Nakit akım yönetimi
- Bütçe hazırlarken kaynaklar ve öncelikleri göz önüne alabilmek
- Acil durumlarda kullanılmak üzere birikim oluşturmak
- Kredi kullanma sürecinde seçenekleri doğru değerlendirebilmek
- Konut gereksinimlerini karşılama konusunda kira ve satın alma seçeneklerini doğru değerlendirebilmek
- Finansal riskleri yönetebilmek ve gerektiğinde devredebilmek
- Temel yatırım araçlarının hangilerinin daha riskli, hangilerinin getirisi daha yüksek olduğunu değerlendirebilmek
- Emeklilik dönemini doğru bir şekilde planlayabilmek (Bayram, 2010: 14)

Finansal okuryazar olmak isteyen bir birey aşağıdaki hususları önemsemelidir.

- Aşırı borçlanmamalıdır. Kredi kartı borcunun yıllık faizi %20’leri geçiyor. Varsa önce borç sıfırlanmalıdır. Kazandığından az harcamalı ve sadece ihtiyaç için harcamalıdır. Finansal okuryazar birey ayda en az %10 birikim yapabilmelidir.
- Aldığı hizmetlerin bedelini hesaplamayı bilmelidir. Örneğin, okul servisi ücreti, okul aidatı, elektrik, su, internet, ev aidatı, site yönetimi ortak giderleri ve aidatı, konut vergisi ve benzeri.
- Gelir getiren varlıklar ile gelir götüren varlıkları birbirinden ayırabilmelidir. Örneğin, vadeli banka hesabında bulunan tasarruflar, hisse senedi, bono gibi banka varlıkları, kiraya verilen gayrimenkul ve benzeri varlıklardan sağlanan

gelirler ilave olduğunda kişinin kazancı artarken, aylık kira ödemeleri, borçlar, otomobil, aylık gıda ve giyecek masrafları gideri oluşturacak ve kişinin kazancı azalacaktır.

- İleride refah içinde yaşamak isteyen birey gelirinin sağlayacağı seviyenin altında yaşamalı ve yaptığı tasarrufla gelir getiren varlıklara yatırım yapmalıdır. Gelir getiren varlıklar enflasyondan daha fazla gelir sağlamalıdır. %8 enflasyon olan bir ÷lkede %7'lik vadeli hesap banka geliri zarar demektir. Gelir=Harcama +Tasarruf eşitliğinde, tasarruf edilen miktarı artırmanın yolu gelirin artması, harcamaların azalmasını gerektirmektedir. Gelir artırılıp harcamalar kısılırsa tasarruf rakamı büy÷r. Bu durum gelecekte daha refah bir yaşam anlamına gelmektedir.
- Parayı evde konuşmaktan kaçınmaz. Çocukları ve eşini bütçe, borç, gelir, gider durum hakkında bilgilendirir. Onların desteğini alır. Ailece basit faiz, bileşik faiz, birikim, yatırımda risk ve tehlike, yatırım getirisi konularını öğrenirler. Varlıkların riskini azaltmak için ne gibi tedbirler alması gerektiğini bilirler. (Dinç, 2013)

Araştırmalara göre, finansal okuryazar bireylerin aşağıdaki davranışları sergileme eğilimleri, finansal okuryazar olmayanlara göre daha fazla olmaktadır. (Capunao ve Ramsay: 35-36)

- Daha iyi bir gelire sahip olarak öm÷r boyu refah içinde yaşar,
- Daha fazla tasarruf yapar,
- Emeklilik için daha fazla birikim yapar,
- Aktif borç yönetimi yapar,
- Borç alırken ihtiyatlı davranır,
- Kendine daha gerçekçi finansal hedefler koyar,
- Yeteneklerini abartmaya daha az meyillidir,
- Finansal piyasalarda daha aktiftir,
- Mali açıdan kendine güveni daha fazladır,
- İhtiyaçları için daha doğru finansal ürünler seçer,
- Tüketici haklarını bilir,
- Finansal ürünler hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu için finansal kuruluşlar ile pazarlık gücü daha yüksektir,

- Finansal planlama ve bütçeleme yapabilir

Özetle, finansal okuryazar bir kişi etkin para yönetimi yapabilen, finansal sistemi anlayabilen, finansal planlar yapabilen ve iyi iletişim kurabilen kişidir. (Gökmen, 2012:24)

1.1.4. Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesi

Günümüzde parayı yönetmek gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Ekonomik olarak güçlenmek, finansal bilgi birikiminin artması ile mümkün olabilmektedir. Finansal bilgi, kişinin finansal gücünü arttırmakta ve özgüvenini yükseltmektedir. Bunun için finansal okuryazarlık yani bilgi temelli kararlar verebilme yeterlilik düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir. (Nergiz, 2012) Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilebilmesi için temel düzeyde bazı özelliklerin kazanılması ya da kazandırılması gerekmektedir. (Bayazıt Hayta, 2011:253)

Bu özellikleri şu maddeler halinde ifade etmek mümkündür.

- Aritmetik okuma yazma ve bilgi teknolojileri becerilerini geliştirmek
- Çeşitli şekillerde para niteliği taşıyan kredi ve borç kartlarını kullanabilmek ve mantığını anlamak
- Finansal bilgi ve önerileri anlayabilmek, sorgulayabilmek, değerlendirebilme ve tavsiyede bulunabilmek,
- Finansal kararların sonuçları hakkında ve tüketici hakları konusunda bilgi edinmek,
- Özellikle finansman ihtiyacı konusunda uygun kanalların risk ve getirilerini hesaplayabilmek (Mason ve Wilson, 2000:6)

Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda yapılan araştırmalardan biri olan Boğaziçi üniversitesi ve TEB işbirliği ile hazırlanan “Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi” sonuçlarına göre, Türkiye’de 2014 yılı tüketicilerin Finansal Okuryazarlık Endeksi 59,4 olarak hesaplanmıştır. Bu değere göre Türkiye diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ortalamanın altında kalmaktadır. (Yaprak: 2) Burada finansal okuryazarlık durumuna bakıldığında cinsiyet olarak erkeklerin, büyük kentlerde ikamet edenlerin, eğitim seviyesi yüksek olanların, gelir ve sosyal statü olarak iyi durumda olanların, yönetici pozisyonundaki bireylerin avantajlı konumda olduğu gözlenmektedir. Diğer yandan dezavantajlı grup ise kadın, daha ziyade kırsal alanda yaşam süren,

eğitim, gelir ve sosyal statü bağlamında düşük seviyeye sahip bireylerden ve daha ziyade işsizler, ev hanımları ve öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. (TEB-Boğaziçi Üniversitesi, 2015: 3-8)

Tablo 1. Finansal Okuryazarlık Endeksi ve Eğitim

Eğitim Seviyesi	Katılımcı Sayısı	Ortalama	Medyan	Minimum	Maksimum
İlkokul terk	222	51,7	50	17	89
İlkokul Mezunu	548	58,4	59	17	91
Ortaokul Mezunu	318	60,8	61	21	89
Meslek Lisesi Mezunu	103	59,9	61	27	85
Normal Lise Mezunu	240	61,3	61	18	91
Yüksek Okul Mezunu	36	62,3	62,5	26	91
Açık Öğretim Mezunu	19	66,5	70	42	88
Normal Üniversite Mezunu	139	66	67	32	94
Lisansüstü	13	71,3	70	45	91

(TEB-Boğaziçi Üniversitesi, 2015: 3-8)

Açıklamalar ve tablolar dikkate alındığında finansal okuryazarlığın geliştirilmesi için eğitimin ne kadar önemli olduğu açık bir şekilde görülmektedir. (TEB-Boğaziçi Üniversitesi, 2015: 3-8)

Finansal okuryazar olmama durumu yalnızca bireylerin sorunu değildir. Aynı zamanda ulusal finansal sorun olarak da karşımıza çıkmaktadır. Birikim, tasarruf yapma alışkanlığı gibi finansal alışkanlıkların topluma kazandırılmamış olması, iflas ve haciz gibi finansal sistemi sekteye uğratabilecek olayların artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle finansal okuryazarlığın statü, yaş ve cinsiyet ayrımı yapılmadan tüm toplumu kapsayacak şekilde geliştirilmesi gerekmektedir. (Bayazıt Hayta, 2011: 253-254)

Gerçekten de finansal okuryazarlığın bireye ve aileye, finansal sisteme ve ekonomiye yapacağı katkılar önemli boyutlardadır. Bu katkıları aşağıda inceleyeceğiz.

1.1.5. Finansal Okuryazarlığın Bireye ve Aileye Katkıları

Finansal ürün ve hizmetlerin tüketiciler tarafından doğru anlaşılması kolay olmamaktadır. Somut ürün ve hizmetlere göre, finansal ürün ve hizmetlerin görünmeyen karmaşık tarafları daha fazladır. Finansal hizmetlerin fiyatında açıkça gösterilmeyen masraf, ücret, faiz ve komisyonlar olabilir. (Gökmen, 2012:45) Örneğin, kredi riski olmayan devlet tahvili alan bir birey, likidite riski, faiz oranı riski, enflasyon riski ve yeniden yatırım riski gibi diğer riskleri de bilerek veya bilmeyerek kabullenmiş demektir. (Anbar ve Eker, 2009: 130-131) Ayrıca finansal hizmetlerin doğasında olan risk ve getiri, hizmeti sunan tarafından açık bir şekilde anlatılmayabilir. Bütün bunların sonucunda, tüketici almak istediği finansal ürün karşısında yükleneceği riskin farkına varamayabilir. (Gökmen, 2012:45) Finansal riskler hakkında daha fazla bilgi sahibi olma, risklerden daha fazla korunabilmeyi sağlayacaktır. (Bayram, 2010:17) Bu durum finansal okuryazarlığın geliştirilmesiyle mümkün olacaktır. Finansal okuryazarlığın gelişmesi insanlara kendilerini tanımak ve kendileri için gerekli olan finansal bilgileri anlamak için fırsat verir. Bu da tüketiciye daha aktif bir rol vererek, kişiyi finansal güvencesi için sorumluluk bilincine varmaya sevk edecektir. (Chloubaa vd., 2011: 370-371) Finansal okuryazar olan bir birey olmayanlara oranla daha yerinde finansal kararlar verebilecek ve daha doğru finansal davranışlar sergileyebilecektir. Finansal okuryazar bir birey hangi ürünlerin kendisine fayda sağlayacağını bilir ve kendisine fayda sağlamayacak ürünleri almaz. Aynı zamanda finansal okuryazar bireylerin dolandırıcıların tuzağına düşme ihtimali de azdır. (World Bank,:1)

Finansal okuryazarlığın bireye ve aileye katkıları azımsanamayacak kadar çoktur. Finansal refahı ve sağlığı korumak bilinçli ve doğru finansal kararlar vermekle mümkün olacaktır. Bunlar tesadüfe bırakılamayacak kadar önemli durumlardır. Dolayısıyla kişinin finansal eğitim alması finansal sağlığı ve refahı için gereklidir. (Gökmen, 2012:48)

1.1.6. Finansal Okuryazarlığın Makroekonomik Etkileri

Tüketicilerin finansal okuryazar olmaları, birey ve aile için olduğu kadar finansal sistem ve ekonomi açısından da büyük önem arz etmektedir. (Gökmen,

2012:48) Bireyler tarafından alınan doğru finansal kararlar, düşük sosyal harcamalara, sağlam, etkili ve rekabetçi piyasaların gelişmesine katkı sağlamakta ve ekonomik büyümeyi desteklemektedir. (Bayazıt Hayta, 2011:251) Örneğin, finansal okuryazarlığın gelişmesi ile birlikte bireysel emeklilik sistemine katılım artabilir. Bireysel emeklilik sisteminin gelişmesiyle, küçük tasarruflar bir araya getirilerek kayıt altına alınırken, aynı zamanda finansal sistemin derinleşmesine ve gelişmesine katkıda bulunacak fon birikimi sağlanacaktır. (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012:161)

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin bir diğer olumlu etkisi de kayıt dışı ekonomiyi azaltmasıdır. (Gökmen, 2012:48) Kayıt dışı ekonomi vergi sistemini ve vergi idaresini olumsuz etkileyerek idarenin vergi toplama gücünü ve etkinliğini azaltmaktadır. Vergi gelirlerindeki düşme ise kamu finansman dengesini bozarak enflasyona neden olmaktadır. (Aslanoğlu:205) Finansal okuryazar olan bireyler kayıt dışı ekonominin yıkıcı etkilerini tahmin edecekleri için ondan uzak duracaklardır. (Gökmen, 2012:48) Finansal okuryazarlık istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomi için önemlidir. Kişilerin finansal okuryazar olması, finansal ürünü satın almadan önce iyi bir araştırma yapacakları için uygun olmayan veya çok pahalı olan ürünlere karşı en iyi savunma mekanizmalarından biri olacaktır. (Bernanke, 2011) Bu durum firmaları, tüketiciye uygun ürünler çıkararak, müşteriye tatmin etmeye itecektir. (Gökmen, 2012: 48)

Finansal okuryazar bireyler, finansal okuryazarlık düzeyi kendilerinden düşük olanlara göre daha çok tasarruf yapacaklardır. Bunun neticesinde oluşan tasarruf artışı, hem yatırım seviyelerini hem de ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkileyecektir. (Temizel, 2010:24-25)

Sonuç olarak finansal okuryazarlık, ekonomideki ve finansal sistemdeki kıt kaynakların daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasına olanak sağlayacaktır. (Gökmen, 2012: 50)

1.2. Finansal Eğitim

1.2.1. Finansal Eğitim Kavramı ve Tanımı

Küreselleşmenin insan yaşamını doğrudan etkilemesi ve iletişim alanında yaşanan hızlı gelişmeler bireylerin hayatlarına bir taraftan çok önemli katkılar sağlarken diğer taraftan da bireylerin finansal güvenliklerini tehlikeye sokmaktadır. (Bayazıt Hayta, 2011: 259) Küreselleşen dünya, bilginin hızla yayılması ve bilgiye erişebilirlik

lkeler arası sınırların sadece coğrafi anlamda kalmasına neden olmaktadır. Bu durum ülke ekonomisi, şirketler ve bireyleri derinden etkilemektedir. (zgler, 2013:4) Finansal araçların ve finans piyasalarının giderek karmaşıklaşması finansal eğitimi gerekli hale getirmektedir. (Bayram, 2010:19)

Finansal eğitim, birey ve ailelerin tasarruf ve yatırım kararlarını bilinçli olarak vermeleri ve bunların olası risklerinden korunmaları açısından önemli bir kavramdır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma rgt (OECD), 2005 yılında yayınladığı *Finansal Okuryazarlığı İlerletmek: Sorunların ve Politikaların Analizi* adlı kitabında finansal eğitimi, finans tüketicilerinin/ yatırımcıların finansal ürünler ve kavramlara dair anlayışlarını ilerlettikleri ve (finansal) risk ve fırsatların farkına varmak, bilgiye dayalı kararlar vermek, yardım almak üzere nereye başvurabileceklerini öğrenmek ve finansal refah ve korunmalarını artırabilmek maksadıyla diğer etkili davranışları gösterebilmek için enformasyon, ğretim ve/veya objektif tavsiyeler sayesinde beceri ve güven geliştirdikleri süreçtir” şeklinde tanımlamaktadır. (OECD, 2005:13)

OECD’nin tanımından da anlaşılacağı üzere finansal eğitim ve finansal okuryazarlık birbirini tamamlayan kavramlardır. Finansal eğitim alınmadan finansal okuryazar olabilmek mümkün değildir. Finansal eğitim bir süreç olup finansal okuryazarlıkla sonuçlanmalıdır.

Araştırmacılar finansal eğitimi tanımlarken sadece bilgiye değil, aynı zamanda beceri, tutum, davranış ve güven gibi unsurlara da değinmektedirler. (Gökmen, 2012: 20-21) rneğin, zam 2006 yılında çıkardığı sermaye piyasası araştırma raporunda finansal eğitimi “”Eğitim” kavramının içeriği gereği, finansal eğitim bireylere sadece finansal piyasalar, finansal kurumlar ve yatırım araçları ile ilgili bilgilerin verilmesini değil, bu bilgileri kavrama, değerlendirme ve kullanma yeteneğinin geliştirilmesini de kapsamaktadır” şeklinde ifade etmektedir. (zam, 2006:2) Sadece bilgi ile doğru finansal kararlar verilebilmesi mümkün değildir. Finansal eğitim bilgi ile beraber becerinin de kazandırılmasını ve bunların sonuçta tutum ve davranışlara yansımısını gerektirmektedir. (Gökmen, 2012: 21)

1.2.2. Finansal Eğitimin Gerekliliği

Son yıllarda, finansal sistemde tüketiciyi doğrudan ilgilendiren ciddi değişimler yaşanmaktadır. (Gökmen, 2012: 39) lkemizde özellikle son 20 yılda bir çok aile finansal kriz içerisine girmiş ve hayatlarını finansal açıdan bıçak sırtında yürütmek

zorunda kalmışlardır. Aileler sahip oldukları varlıkları çoğaltamadıkları ve yeni nesillere aktaramadıkları sürece yoksulluk giderek toplumun geneline yayılmaktadır. (Bayazıt Hayta, 2011:261) Oysa ki bir ülkenin dengeli büyüyebilmesinde, sermaye birikimi yapısı büyük önem taşımaktadır. Sermaye birikimi ise daha çok bireysel tasarruf yapılması ve bu tasarrufların ekonomiye kazandırılması ile mümkün olacaktır. Artan ve verimli kullanılan tasarruflar bir yandan bireysel ekonomik dengeyi sağlarken diğer yandan da ülke ekonomisinin istikrarının sağlanmasında büyük rol oynamaktadır. (Özgüler, 2013:9)

Finansal ürünlerin çeşitliliği ve karmaşıklığının giderek artması finans profesyonellerinin bile fiyatlamada ve risklerini değerlendirmede zorlanmasına sebep olmaktadır. (Gökmen, 2012:38) Yıllarca çalışılıp kazanılarak veya borçlanılarak elde edilen kaynakların yanlış finansal kararlar sonucu bir anda kaybedilebileceği düşünüldüğünde, finansal eğitimin bireylerin hayatları boyunca sürdürecekleri refah düzeyinin belirlenmesinde ne kadar etkili olduğu anlaşılabacaktır. (Özçam, 2006:2)

Çeşitli finansal okuryazarlık araştırmaları sonucunda, tüketicilerin finansal kararlar alma sürecinde aşağıdaki hatalı davranışları yaptıkları tespit edilmiştir;

- Özellikle uzun vadede düşük tasarruf
- Bütçeleme yapmamak
- Özellikle emeklilik dönemi için planlama yapmamak
- Gereksiz borçlanmak
- Kredi kartı borcunu geç ödemek gibi gereksiz harcamalar yapmak
- Finansal piyasalarda işlem yapmamak
- Uygun olmayan finansal ürünler seçmek
- Özgüven eksikliği
- Finansal ürünlerin temel özelliklerini dikkate almamak
- Finansal ürünlerin koşul ve şartlarını okumamak
- Alışveriş yaparken karşılaştırma yapmamak
- Sahip olunan ürünlerin uygunluğunu değerlendirmemek
- Ücretlere ve masraflara dikkat etmemek
- Yatırım hedeflerini dikkate almamak
- Kısa vadeli planlar yapmak
- Parasal konularda uzmanlarda bilgi almamak

- Profesyonel olmayan kaynaklara fazla güvenmek
- Sigorta yaptırmamak (Capuano ve Ramsay:82-83)

Tüm bu hataların asgariye indirilmesi tüketicinin eğitimi ve korunması ile mümkün olacaktır. (Gökmen, 2012: 42) Finansal eğitim alan bir birey finansal ürünleri doğru seçebilir ve verimli kullanabilir, dolandırıcılığa karşı daha bilinçlidir, haklarını kullanabilir, gelirine uygun bütçeleme yapabilir ve harcamaları teşvik edici tekniklere karşı daha bilinçli davranabilir. (Peker, 2012: 4) Bununla beraber insanların çoğunluğunun finansal okuryazarlık oranı düşüktür ve bu konuda herhangi bir eğitim almamaktadırlar. Ne yazık ki, finansal eğitim birçok ülke tarafından henüz eğitim sisteminin bir parçası olacak derecede önemli görülmemiştir (Gökmen, 2012:40)

1.2.3. Finansal Eğitimin Önemi

Finansal eğitimin aile ve toplum açısından önemini kısa başlıklar halinde şu şekilde özetlemek mümkündür:

Finansal okuryazarlık oranının düşüklüğü: Yapılan araştırmalara göre tüketicilerin birçoğunun finansal bilgi düzeyi düşüktür. (Gökmen, 2012: 45) Oysaki bireylerin gelecekle için verecekleri finansal kararların doğruluğu ve günlük yaşamda finansal güvenliklerinin sağlanması, büyük ölçüde bireylerin finansal bilgi birikimine bağlıdır. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi sürecinde finansal eğitim büyük önem arz etmektedir. Finansal eğitim konusu; hane halkının tasarruf, yatırım, borç ve kredi yönetiminin yanı sıra finansal dolandırıcılıktan korunmaya ilişkin sistematik eğitim faaliyetlerinin tümünü içermektedir. (Altıntaş, 2009: 157)

Finansal araçların giderek daha karmaşık bir yapıya dönüşmesi: 20. Yüzyılın son çeyreğinden itibaren yatırım araçlarının artış ve çeşitlilik göstermesi, bireysel yatırımcıların vereceği yatırım kararlarının daha karmaşık bir hale dönüşmesine sebep olmuştur. (Bayazıt Hayta, 2011: 261) Hisse senedi, tahvil, bono vb. değişik yatırım araçlarının risk, vade, getiri oranı gibi özellikleri bireysel kullanıcının karar vermesini zorlaştırmaktadır. (Bayram, 2010: 20)

Emeklilik düzenlemelerinde meydana gelen değişiklikler: Ortalama yaşam süresinin uzaması emeklilik sistemlerinde değişikliğe gitmeyi gerektirmiştir. (Özgüler, 2013: 10) Devletlerin sağladığı emeklilik olanakları dışında bireysel emeklilik primi ödeme gibi yollarla da emeklilik dönemini daha rahat bir hale getirmek mümkün olabilmektedir. (Bayram, 2010: 20) 2017 yılından itibaren devlet çalışanları belirli bir

oranda devlet katkısı ile zorunlu bireysel emeklilik kapsamına alınmıştır. Bu şekilde bireylerin emeklilik döneminde refah kaybı yaşamamaları devlet eliyle güvence altına alınmaya çalışılmıştır. (Resmi Gazete, 2016)

Bireylerin gelirlerindeki artış: 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kişi başına düşen milli gelir büyük bir artış göstermiştir. Bireylerin alım gücündeki artışa paralel olarak yatırım için ayırdıkları tutar da artmıştır. Yatırım için ayrılan tutarın büyük kısmı menkul kıymet yatırımı olarak değerlendirilmiştir. Bunun haricinde gayri menkul alımı ve kredi kullanımı da önemli ölçüde artmıştır. Bütün bu nedenlerden dolayı bireylerin ve ailelerin yatırım araçlarının analizi ve performansının ölçülmesi gibi kavramlar ile ilgili temel düzeyde bilgi sahibi olmalarının onlara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. (Bayazıt Hayta, 2011: 262)

1.2.4. Finansal Eğitimin İşlevi ve Amacı

Bugünkü modern toplumda yaşayan herkes bir şekilde finansal meselelere dâhil olmaktadır. Gerek tasarruf, gerekse yatırım ve harcama alanında hiç kimsenin finansal konuların dışında kalması mümkün görünmemektedir. Hal böyle iken herkesin finansal konularda yeterli bilgiye sahibi olduğunu söylemek de doğru değildir. Finansal konularda doğru ve sağlıklı kararlar verilebilmesi için finansal eğitim önemli bir işleve sahiptir ve büyük bir ihtiyacı karşılamaktadır.

Finansal konular toplumun tamamını ilgilendirdiğinden dolayı finansal eğitim de herkes için gereklidir. Ancak toplumda yaşayan herkesin finansal konulardaki bilgi seviyesi aynı değildir. Toplumu oluşturan bireyler arasındaki eğitim, cinsiyet, yaş ve benzeri farklılıklar finansal bilgi düzeylerinin farklılaşmasında etkili olmaktadır. Öte yandan söz konusu farklılıklar sadece toplumsal gruplar arasında değil dünyadaki gelişmişlik düzeyleri farklı toplumlar arasında da gözlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde finansal bilgi düzeyi daha yüksektir. Bunun yanında söz konusu ülkelerde yaşayan insanlar yeterli finansal bilgiye sahip olmasalar da finansal konularda profesyonel yardım almaları gerektiği bilincine sahiptirler. (Satoğlu, 2014: 35)

Toplumun bazı kesimleri finansal konularda diğerlerinden daha fazla bilgi sahibi olmuş olsa da son dönemde finansal ürün yelpazesindeki ürün miktarındaki artış ve bunların gittikçe daha karmaşık bir yapı kazanmaları (OECD, 2013:94) finansal eğitimi hemen herkes için bir gereklilik haline getirmektedir. Bir başka ifade ile finans

konusunda akademik bir eğitim almamış her birey için finansal eğitim büyük önem arz etmektedir.

Finansal eğitimin amacı, her şeyden önce bireyleri finansal konularda temel bilgi sahibi yapmak ve onların finansal davranışlarına etki edebilmektir. Finansal eğitim bir yandan riskleri azaltmakta diğer yandan bireylerin finansal ürünleri daha ucuz ve daha kaliteli bir şekilde temin etmelerine imkan sağlamayı amaçlamaktadır. (Yardımcıoğlu ve Yörük, 2016:178) Finansal okuryazarlık düzeyi ile tasarruf bilinci arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu için (Karataş, 2017: 10) finansal eğitimin amaçlarından birinin de tasarrufların artırılmasına katkı sağlamak olduğunu söylemek de mümkündür.

Özet olarak ifade edilirse finansal eğitim bireylerin finansal bilgi düzeylerini artırarak onların bütçelerini yönetmelerini ve muhtemel zararlardan korunmalarını amaçlamaktadır. Buna ilave olarak sadece bireylerin refahı değil, piyasaların sağlıklı şekilde işlemesi de (TCMB, 2011a: 77) finansal eğitimin amaçları arasında yer almaktadır.

1.2.5. Finansal Eğitimin Faydaları

Finansal eğitimin amaçları ele alınırken söz konusu eğitimin bireyin davranışlarında bir değişime yol açmanın yanında toplumsal ve piyasalar açısından da önemli etkileri olacağı anlatılmaktadır. Finansal eğitimin faydaları da benzer bir anlayışla açıklanmaktadır. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası(TCMB) da finansal eğitime ilişkin bir çalışmada meseleye bu çerçeveden yaklaşmakta ve finansal eğitimin faydalarını üç ayrı boyutta ele almaktadır. Bunlar bireysel refaha katkı, finansal piyasalara katkı ve toplumsal refaha katkı başlıkları altında açıklanmaktadır. (TCMB, 2011a:82-84)

1.2.5.1. Bireysel Refaha Katkı

Her yaştan ve her gelir grubundan insanların faydalanabileceği finansal eğitim sayesinde bireylerin finansal ürünleri etkin bir şekilde kullanabilmelerine imkan sağlanmaktadır. Eğitimle birlikte ortaya çıkan bilinçle tüketici bireyler dolandırıcılardan ve yanlış yönlendirmelerden kendilerini koruyabilmeyi başarmaktadırlar. Ayrıca, finansal eğitim alan bireyler finansa konularda daha sorumlu davranmakta ve bütçelerini daha dikkatli bir şekilde planlamaktadırlar. (TCMB, 2011a: 82) Bu şekilde, paradan tasarruf etmeyi, istek ve ihtiyaçlar arasındaki farkı ayırt etmeyi, bir bütçeyi yönetmeyi,

faturalarını ödemeyi, bir ev satın almayı, eğitim harcamaları için ödeme yapmayı ve emekliliği planlamayı öğrenmektedirler. (Georgia's Own Credit Union, 2018)

1.2.5.2. Finansal Piyasalara Katkı.

Finansal eğitimle birlikte bireylerin finansal konularda bilgi sahibi olması ve bilinçlenmesi finansal piyasalara da olumlu şekilde yansımaktadır. Bilinçli tüketiciler daha doğru ürünlere yöneldikleri için bu durum beraberinde rekabetin ve piyasa etkinliğinin de yolunu açmaktadır. Bilginin ve bilinç düzeyinin artması tüketicilerin finansal kuruluşlardan bilgi taleplerini de artırmakta ve bu şekilde piyasalara şeffaflık ve açıklık gelmektedir. Aynı şekilde bilgi sahibi tüketiciler yanlış ve haksız uygulamalara karşı tepki göstermekte ve bu da denetim faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. Bilgi sahibi olan tüketicilerin borcunu ödeyememe ve iflas etme ihtimallerinin azalması piyasaların işleyişini daha sağlıklı bir hale getirmektedir. (TCMB, 2011a: 83-84) Diğer yandan finansal eğitim eksikliğinde, krediye, faiz oranlarına veya yatırımlara benzeyen herhangi bir şey korkutucu gelebilmekte ve bu durum insanların bu finansal ürünlerden uzak durmalarına neden olmaktadır. Finansal konularda bilgi sahibi oldukça bu ürünlerin kullanımı da artmaktadır. (Georgia's Own Credit Union, 2018)

1.2.5.3. Toplumsal Refaha Katkı

Bir sistemin sağlıklı işleyebilmesi o sistemi oluşturan bileşenlerin yapısı ile doğrudan ilişkilidir. Bir ülkenin ekonomisi veya toplumun refahı için de bu durum aynı şekilde geçerlidir. Finansal eğitim sayesinde bireyler sağlıklı finansal davranışlar sergileyebiliyor ve finansal piyasalar da sağlıklı bir işleyiş gösterebiliyorsa söz konusu bileşenlerden oluşan ülke ekonomisi ve toplumsal refah da aynı şekilde gelişmekte ve artmaktadır. Finansal eğitimin etkisiyle artan tasarruf eğilimi dolaylı olarak ekonomik büyüme ve istihdam artışını sağlamaktadır. Bilinçli tüketicilerin finansal piyasaların denetimine katkısı devletin bu alana ayırdığı kaynak miktarında azalmalara neden olmakta ve bu da ekonomik gelişime ve toplumsal refaha olumlu şekilde yansımaktadır. (TCMB, 2011a:84)

1.3. Türkiye’de ve Dünyada Finansal Okuryazarlık Çalışmaları

Finansal okuryazarlık konusunda Dünyada ve Türkiye’de birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. Burada öncelikle Türkiye’de yapılan çalışmalar konu edilmektedir.

1.3.1. Türkiye’deki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları

Finansal okuryazarlık konusunda Türkiye’de yapılan çalışmalara temas etmeden önce bir durum tespitinin yapılması büyük önem taşımaktadır. Burada da Türkiye’deki finansal okuryazarlık durumu ele alındıktan sonra bu alanda yapılan çalışmalara yer verilmektedir.

1.3.1.1. Türkiye’de Genel Okuryazarlık Durumu

Finansal okuryazarlık konusunda Türkiye’de son dönemde bir farkındalığın oluştuğunu söylemek mümkündür. Gerek kamu kuruluşları gerekse özel kuruluşlar meselenin öneminin farkına varmıştır. (Gökmen, 2012: 97) Dahası hükümet de finansal okuryazarlık konusuna özel ilgi göstermiş ve başbakanlık düzeyinde meseleye sahip çıkmaya başlamıştır. (Finansal okuryazarlık tasarrufların artmasını sağlar, 2019) Ancak söz konusu gelişmeler henüz yeni bir durumdur ve netice için olumlu kanaat bildirmek için erkendir.

Finansal okuryazarlık konusunda son dönemde önemli gelişmeler yaşanmış olmakla birlikte Türkiye’nin finansal okuryazarlık düzeyinin arzu edilen seviyede olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim 2017 yılında Ipsos Sosyal Araştırmalar Enstitüsü tarafından 26 ilde 2000 kişi ile yüz yüze yapılan bir kamuoyu araştırmasının sonuçları bunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de minimum finansal bilgiye sahip olanların oranı % 70 olarak görülmektedir. Ancak bu oran cinsiyet, eğitim, yaş ve benzeri gruplarda farklılıklar arz etmektedir. Söz gelimi hanede para kullanımına yönelik karar alma süreçlerine erkeklerin dahil olma oranı % 85 iken bu oran kadınlarda % 74’e düşmektedir. Aynı verilere gençler bağlamında bakıldığında ise gençlerin para kullanımı konusunda söz hakkı oranının çok daha düşük olduğu, sadece % 43’ünün bu süreçte söz hakkı olduğu ortaya çıkmaktadır. (İşte Türkiye’nin Finansal Okuryazarlık Haritası, 2017)

Aynı araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de yaşayan insanlar finansal bilgi ve davranışlarına göre beş kategoriye ayrılmaktadırlar. Bunlar, Finansal Bilgiler (%22),

Mütevazı Ebeveynler (%24), İdareli Muhafazakârlar (%20), Plansız Hayalciler (%19) ve Kaygısız Gençler (%15) şeklinde ifade edilmektedir. İlk sırada yer alan finansal bilgeler parayı akıllıca kullanan ve yöneten bilinç sahibi insanlar olarak tanımlanmaktadır. İdareli Mütevazı ebeveynler ise yatırım yapmaktan ziyade borca bulaşmadan aileyi geçindirmenin planlarını yapan kesimden oluşmaktadır. Onlar yüksek gelir elde etmek için parayı riske atmayı tercih etmemektedirler. Bir başka grup olan idareli muhafazakarlar ismi, daha ziyade temel ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen ve bu bağlamda faiz içeren finansal araçlardan uzak duran insanlar için kullanılmaktadır. Plansız hayalciler ve kaygısız gençler ise adından da anlaşılacağı gibi 18-24 yaş aralığında, evli ve çocuk sahibi olmayan, parayı nasıl kullanacağı konusunda bilgi sahibi olmayan genç bireyleri tanımlamaktadır. (İşte Türkiye'nin Finansal Okuryazarlık Haritası, 2017)

Finansal okuryazarlık konusunda Türkiye'nin iyi bir noktada olmadığı uluslararası kuruluşların yaptıkları çalışmalarda da görülmektedir. OECD'nin yaptığı araştırmada 15 ülke içerisinde 14'üncü sırada olan Türkiye, S&P'nin yaptığı araştırmada ise 140 ülke arasında (Finansal okuryazarlık tasarrufların artmasını sağlar, 2019) 120'nci sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin finansal okuryazarlık düzeyini gösteren rakamlar olumsuz bir görüntüye işaret ediyor olsa da yıllar içerisindeki değişime bakıldığında olumlu bir değişimin olduğu görülmektedir. 2016 yılında 38,2 olan finansal erişim endeksi skorunun 2017 yılında % 44,1'e ulaşması bu duruma işaret etmektedir. Değişimin bir başka boyutu cinsiyet bağlamında yaşanmaktadır. Finansal okuryazarlık konusunda erkeklerden daha düşük bir düzeye sahip olan kadınların aradaki makası kapatmaya başladıkları ve erkeklerle aralarındaki farkın gittikçe azaldığı gözlenmektedir. (Kadınların Finansal Okuryazarlığı Artıyor, 2018)

Finansal okuryazarlık konusunda Türkiye'de toplumun en düşük bilgi seviyesine sahip olan gençlerin durumu yapılan kamuoyu araştırmalarında ortaya çıkmaktadır. Bankalararası Kart Merkezi'nin (BKM) gençlerin finansal okuryazarlıkla ilgili durumlarını görmek için Sia Insight adlı şirkete 2018 yılında yaptırdığı araştırma sonuçları gençlerin finansal okuryazarlık konusundaki yetersizliklerini açık bir şekilde göstermektedir. 15 ilde 2 bin gençten oluşan bir örneklem üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre gençlerin % 80'i Türkiye'nin ekonomik durumunu takip etmediğini

beyan etmekte ve % 84'ü finansal konularda bilgi sahibi olmadığını belirtmektedirler. (Baş, 2019)

Türkiye'nin finansal okuryazarlık hususunda genel anlamda arzu edilen seviyede olmaması özel kuruluşları ve kamu kurumlarını harekete geçirmiştir. Söz konusu kurumlar son dönemde yaptıkları birçok faaliyet ve organizasyonla finansal okuryazarlık seviyelerini yukarı çekmeye çalışmaktadırlar. Nitekim son yıllarda yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular bu faaliyetlerin başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Ancak finansal okuryazarlık konusunda toplumdaki bilgi ve bilinç düzeyinde bir artış olmakla birlikte mevcut durum halen istenilen seviyede değildir. Bu nedenle sözü edilen kuruluşlar bu alandaki faaliyetlerini devam ettirmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi amacıyla faaliyetler yapan birçok özel ve resmi kurum bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde söz konusu kurum ve kuruluşlar anlatılmaktadır.

1.3.1.2. Türkiye’de Finansal Okuryazarlık Alanında Faaliyet Yapan Kurumlar

Türkiye’de finansal okuryazarlık konusunda faaliyette bulunan özel ve resmi kurumlar bu faaliyetlerini zaman zaman işbirliği içerisinde ortaklaşa yürütürken, çoğu zaman da diğerlerinden bağımsız olarak gerçekleştirmektedir.

1.3.1.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi hususunda dünya üzerinde faaliyet gösteren birçok kurum ve kuruluş içerisinde merkez bankalarının önemli bir yeri vardır. Ülkeden ülkeye farklılıklar bulunmakla birlikte pek çok ülkede merkez bankaları fiyat ve finansal istikrarı sağlamak ve sürdürmekle yükümlüdürler. Finansal istikrarla finansal eğitim arasındaki iç içe geçmişlik finansal okuryazarlık konusunda merkez bankalarına dolaylı da olsa bir sorumluluk yüklemektedir. (TCMB, 2011a:93)

TCMB’nın görev ve sorumluk alanları da bu dünyadaki merkez bankaları ile paralellik göstermektedir. Nitekim bu durum, 1211 Sayılı TCMB Kanununun 4. Maddesi’nde görev ve yetkiler başlığı altında “Bankanın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır” (TCMB Kanunu, 1970: 1) şeklinde ifade edilmektedir. Yine aynı madde içerisinde bankanın görev ve yetkilerinden birinin “Finansal sistemde istikrarı sağlayıcı

ve para ve döviz piyasaları ile ilgili düzenleyici tedbirleri almak” (TCMB Kanunu, 1970: 2) olduğu belirtilmektedir. TCMB, finansal istikrar ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi dikkate alarak kanunda belirtilen söz konusu görev ve yetkiler bağlamında finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu faaliyetleri zaman zaman başka kurumlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirirken bazı zamanlarda bağımsız olarak yürütmektedir.

TCMB’nin bu konudaki ortak faaliyetlerinden birini Sermaye Piyasası Kurumu(SPK) ile 2011 yılında gerçekleştirmiştir. *Finansal Eğitim ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar, Stratejiler* adıyla düzenlenen uluslararası konferansta mesele bütün boyutları ile ele alınmıştır. (TCMB, 2011b) Aynı yıl TCMB tarafından *Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim* adıyla bir kitapçık yayınlanmıştır. (TCMB, 2011a) TCMB finans konusunda çocukların bilgilendirilmesi için de faaliyetler gerçekleştirmiş ve TRT ile bu alanda işbirliği yapmıştır. (Ünal, 2018:67-68)

TCMB finansal okuryazarlık konusunda toplumun her kesimini bilgilendirmeyi ve bilinçlendirmeyi hedefleyen faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda *Herkes İçin Ekonomi* girişimini hayata geçirmiştir. Ayrıca her seviyede eğitim kurumunda okul ziyaretleri ve bilgilendirme toplantıları düzenlemiştir. (TCMB Yıllık Faaliyet Raporu, 2017)

Bu sayılanlar ve bunların benzeri başka faaliyetlerle finansal okuryazarlık konusunda faaliyet gösteren TCMB toplumun finansal bilgi seviyesini ölçen anketler de yapmaktadır. (Karataş, 2017:105) Söz konusu anketler TCMB’nin yürütüleceği faaliyetler konusunda bir fikir oluşturmaktadır.

1.3.1.2.2. Sermaye Piyasası Kurulu

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 13 Ocak 1982 tarihinde 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuş ve ilk toplantısını 25 Ocak 1982 tarihinde yapmıştır. İdari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumu olan SPK, sermaye piyasasının güven açıklık ve kararlılık içinde çalışması ve tasarruf sahiplerinin yani yatırımcıların hak ve yararlarının korunması amacıyla ihdas edilmiştir. (SPK, 2007)

Temel görev ve yetkileri arasında finansal istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmak olan SPK’nın, (SPK, 2017:7) bu çerçevede faaliyet gösterdiği alanlardan biri

de finansal okuryazarlıktır. SPK, finansal okuryazarlığın artırılması için çok sayıda eğitim ve tanıtım faaliyetinde bulunmaktadır. Kurul, kendi başına yürüttüğü faaliyetlerin yanında daha fazlasını resmi ve özel kuruluşlarla işbirliği çerçevesinde gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda SPK, faaliyetlerin tek bir merkezden yürütülmesi için 5 Mart 2012 tarihinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş., Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş., İstanbul Altın Borsası, Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği ve Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu AŞ'nin de taraf olduğu “Sermaye Piyasası Kuruluşları Yatırımcı Seferberliği İşbirliği Protokolü”nü imzalamıştır. (Altaş, 2012:8)

SPK'nın, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile birlikte hazırladığı <https://www.finansalegitim.gov.tr/> adresli internet sitesi finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunması amacıyla hizmete sokulmuştur. (<https://www.finansalegitim.gov.tr/>, 2014) Kurul tarafından 2015 yılında Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması yapılmış (SPK, 2015) ve 2017-2021 Dönemi Stratejik Planı'nda finansal okuryazarlık düzeyini ölçen araştırmalara periyodik şekilde devam edilmesi kararı alınmıştır. SPK, 2017:54) İlave olarak Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği yapılarak okullarda finansal okuryazarlık eğitimi verilmiştir. (SPK, 2017:63)

Bunların dışında SPK, bir yandan diğer kurumlarla işbirliği halinde veya onlara destek vererek finansal okuryazarlığın geliştirilmesi faaliyetlerine katkı sağlarken diğer yandan kurduğu web siteleri ve yayınları ile de bu alanda başarılı hizmetler sunmaktadır.

1.3.1.2.3. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Misyonunu, “Toplumsal değerler çerçevesinde bireyi ve aileyi güçlendiren sosyal hizmetler sunmak; sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlama hedefiyle istihdamı artıran, çalışma hayatını düzenleyen, denetleyen tedbirler almak ve sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini sürdürmek” şeklinde açıklayan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, bununla bağlantılı olarak finansal okuryazarlığın geliştirilmesi konusunda da çalışmalar yapmaktadır. *Eğitim ailede başlar* sözünü kendisine şiar edinerek finansal okuryazarlık alanında ailelere yönelik faaliyetler yürütmektedir. 2011

yılında *Finansal Okuryazarlık* (Şarlak, 2011) adında bir proje eseri yayınlayan Bakanlık öncelikle ilgili alandaki bilgi eksikliğini gidermeye çalışmıştır.

Bakanlık, faaliyetlerini aile ve daha ziyade kadın odaklı olarak gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda kadınlara yönelik olarak “Finansal Okuryazarlık ve Kadınların Ekonomik Güçlenmesi Seminerleri” adı altında 81 ili kapsayan eğitim programları hayata geçirilmektedir. (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018) Bunun yanında finansal okuryazarlık durumu olarak toplumun en düşük değerlerine sahip bir başka grubu olan gençlere de Bakanlık faaliyetleri kapsamında eğitim verilmektedir. Bakanlık ile FODER arasında imzalanan protokolle yetiştirme yurtlarındaki 14-18 yaş aralığındaki gençlere de bu imkân sağlanmaktadır. (FODER, Gençler Hayatlarını Parayön İle Yönetecek) Başlangıçta pilot bölgeler belirleyerek finansal okuryazarlık eğitim faaliyetleri gerçekleştiren Bakanlık, yıllar içerisinde hem coğrafi anlamda hem de katılımcı gruplar itibarıyla faaliyet alanlarını genişleterek bu alanda önemli bir katkılar sunmaktadır.

1.3.1.2.4. Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER)

Kasım 2012 tarihinde kurulan Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) adından da anlaşılacağı üzere finansal okuryazarlık alanında faaliyet göstermektedir ve bu alandaki ilk sivil toplum kuruluşudur. (Satoğlu, 2014:62) FODER, kuruluş amacını “finansal okuryazar bir Türkiye için ekosistem oluşturmak” (FODER, FODER Hakkında) şeklinde açıklamaktadır. Bunun için de “devlet, özel sektör ve diğer sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak ülke çapında bireylerin finansal okuryazarlık, finansal erişim farkındalıklarını ve olanaklarını oluşturabilmek için; bilinçlendirme, eğitim, araştırma, uygulamalara destek, politikalar üretilmesi çalışmaları yapmakta” (FODER, FODER Hakkında) olduğunu ifade etmektedir.

FODER, finansal okuryazarlık alanında kurulan bir sivil toplum kuruluşu olarak bu alanda oldukça önemli ve etkin faaliyetlerde bulunmaktadır. Resmi ve özel kuruluşlarla birlikte yürüttüğü faaliyetlerle finansal okuryazarlığın geliştirilmesine önemli katkılar sunmaktadır. FODER’in bu bağlamda yürüttüğü faaliyetlerin tamamına burada yer vermek mümkün değildir. Ancak sadece proje başlıklarına bakıldığında bile yapılan faaliyetlerin kapsamı ve önemi ortaya çıkmaktadır. '1000 Çiftçi 1000 Bereket' Programı, TEB-FODER Finansal Okuryazarlık Zirvesi, Global Money Week Küresel

Para Haftası, Medya Gönül Elçileri, Evin Hesap Uzmanı Kadın, Parayön, Bütçesini Bilen Çocuklar, Bütçesini Bilen Gençler, Yaz Çocukları Kampı FODER'in yürüttüğü projelerden bazılarıdır. (FODER, Projelerimiz) Toplumun hemen her kesimine hitap eden faaliyetleri ile FODER bu alanda önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

1.3.1.2.5. Diğer Kurum Ve Kuruluşlar

Finansal okuryazarlık hususunda sözü edilen kurum ve kuruluşların dışında çalışmalar yapan ve faaliyetler gösteren başka resmi ve özel kurumlar da bulunmaktadır. Resmi kurumlar olarak Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve kamu bankaları bu konuda daha fazla ön plana çıkmaktadır. Özel kuruluşlar olarak ise başta özel bankalar (1 Milyon Kişiye Finansal Eğitim, 2018) olmak üzere Habitat Derneği (<http://habitatdernegi.org/>) ve benzeri sivil toplum kuruluşları finansal okuryazarlığın geliştirilmesi hususunda çaba göstermektedirler.

1.3.2. Dünyadaki Finansal Okuryazarlık Çalışmaları

1.3.2.1. Dünyada Genel Okuryazarlık Durumu

Finansal okuryazarlık meselesinin bütün dünya için önemli bir konu olduğu günümüzde herkes tarafından kabul edilmektedir. Son dönemde bu konunun gittikçe daha önemli hale gelmesinin ve daha fazla ilgi görmeye başlamasının birçok nedeni olmakla birlikte özellikle iki husus daha fazla ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi teknolojik gelişmelerle bağlantılıdır. Bilgi teknolojilerindeki ilerlemeler ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler finansal piyasaları da etkilemiştir. Söz konusu nedenlerden kaynaklı olarak finansal ürüne yelpazesi genişlemiş ve finansal hizmetler çeşitlenmiştir. Bunun bir sonucu olarak düşük maliyetli yeni finansal araçların ortaya çıkarılması mümkün olmuştur. (Karataş, 2017:20)

Finansal okuryazarlık konusuna son dönemde artan ilginin bir başka nedeni ise 2008 yılında Dünya genelinde yaşanan büyük ekonomik krizdir. Kriz, belki doğrudan finansal okuryazarlık kaynaklı değildir ancak onun eksikliği bu krizle ortaya çıkmıştır. Karmaşık finansal sistem içerisinde doğru tercihlerin yapılmasının ne derece önemli olduğu anlaşılmıştır. (Šoškić, 2011)

Dünyadaki finansal okuryazarlık düzeyini anlamak için 1990'lı yıllardan itibaren küresel ölçekli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar bize dünyadaki finansal

okuryazarlık seviyesi hakkında bilgi verdiği gibi bölgeler arasındaki farklılıkları da göstermektedir. Bu bağlamda son dönemde yapılan en kapsamlı araştırmalardan biri Standard & Poor's'un yaptırdığı çalışmadır. 2014 yılında 144 ülkede 150 bin kişi üzerinde yapılan çalışma bir anlamda dünyanın finansal okuryazarlık haritasını çıkarmaktadır. (Klapper vd., 2015) Beş soru verilen cevaplar üzerinden yapılan değerlendirmede araştırmaya konu olan ülkelerin % 13 ile % 71 aralığında bir düzeye sahip oldukları görülmektedir. Söz konusu çalışmada finansal okuryazarlık konusunda en yüksek düzeye sahip olan ülkeler şu şekilde sıralanmaktadır. (<https://howmuch.net/articles/financial-literacy-around-the-world>)

1. Danimarka 71%
2. Norveç: 71%
3. İsveç: 71%
4. Kanada: 68%
5. İsrail: 68%
6. İngiltere: 67%
7. Almanya: 66%
8. Hollanda: 66%
9. Avustralya: 64%
10. Finlandiya: 63%

Türkiye'nin % 24 puanla (Klapper vd., 2015:24) 120. sırada yer aldığı listenin son sırasında 13 puanla (Klapper vd., 2015: 25) Yemen yer almaktadır.

Araştırmanın geneline bakıldığında ülkelerin gelir seviyeleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir. Geliri yüksek olan ülkeler yüksek bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip iken gelir düzeyi düşük ülkelerde aksi bir durum gözlenmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç ise cinsiyetle finansal okuryazarlık düzeyi arasındaki ilişkidir. Buna göre dünya genelinde kadınların erkeklere oranla finansal okuryazarlık seviyesinin daha düşük olduğu ortaya çıkmaktadır.

1.3.2.2. Finansal Okuryazarlık Alanında Faaliyetler Yapan Uluslararası Kuruluşlar

1.3.2.2.1. Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

OECD, 1961 yılında kurulmuş olan misyonunu dünyadaki insanların ekonomik ve sosyal refahını artıracak politikaları teşvik etmek şeklinde açıklayan bir uluslararası örgüttür. (<http://www.oecd.org/about/>)

Ekonomik büyüme yoluyla yoksullukla mücadele etmede, finansal istikrarın sağlanmasında ve bunun gibi konularda hükümetlere yardım etmektedir. Üye ülkelerde finansal istikrarın korunması, sosyal eşitliğin sağlanması, yaşam şartlarının iyileştirilmesi ve benzeri konularda üye ülkelere yardımcı olmayı amaçlamaktadır. (OECD, 2008:7)

OECD, söz konusu misyonu ve hedefleri bağlamında finansal eğitim konusunda önemli faaliyetlere imza atmaktadır. Bir yandan konferans, seminer ve benzeri etkinliklerle bilgilendirmeler yaparken diğer yandan akademik düzeyde yayınladığı çalışmalarla ilgili alana katkılar sunmaktadır. İlave olarak farklı ülkelerde yaptırdığı anket çalışmaları ile finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçümünü yapmaktadır. (Satoğlu, 2014:100-101)

OECD, INFE, GATEWAY, PISA birimleri üzerinden etkili faaliyetler yürütmektedir. 2008 yılında kurulan OECD Uluslararası Finansal Eğitim Ağı-INFE finansal okuryazarlık hakkında veri toplamak ve karşılaştırmalı raporlar geliştirmek için platform vazifesi yapmaktadır. GATEWAY, finansal eğitim konusundaki veri ve araştırmalar için bir takas merkezi olma işlevi görmektedir. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ise 15 yaşındaki gençlerin bilgi ve becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. (Ünal, 2018:28)

1.3.2.2.2. Dünya Bankası

Dünya Bankası, 1944 yılında Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD) adıyla kurulmuş ve sonrasında genişleme yaşayarak beş alt kurumdan oluşan ve Dünya Bankası Grubu olarak adlandırılan bir yapı haline gelmiştir. (<http://www.worldbank.org/en/about/history>) Günümüzde 189 üyesi bulunan (<http://www.worldbank.org/en/about/leadership>) Washington merkezli bu kuruluş, üye

ülkelere kalkınma projelerinin ve ekonomik reformların finansmanı için uzun vadeli, düşük faizli krediler sağlamaktadır. (Usal, 2008:235)

Dünya Bankası finansal okuryazarlık konusunda küresel ölçekte faaliyet gösteren önemli kuruluşlardan biridir. Özellikle tüketicinin korunması ve finansal okuryazarlığın yasal altyapısının oluşturulması ile ilgili çalışmalar yürütmektedir. Hazırladığı *Finansal Erişim 2010* (Financial Access 2010) adlı rapor örneğinde olduğu gibi dünya genelinde araştırmalar yapmakta (Satoğlu, 2014:103) ve sorunları, eksiklikleri tespit etmeye çalışarak çözümler üretmektedir. Bu bağlamda 2020 yılına kadar uygulanması öngörülen Universal Financial Access (UFA) – Evrensel Finansal Erişim Hedefi, (Aydın, 2017:53) Finansal Sektör Değerlendirme Programları (FSAP) ve benzeri projelerle finansal okuryazarlık hususunda katkılar sunmaktadır. Dünya Bankası kendi projelerinin yanında konu ile ilgili başka kuruluşlarla işbirliği yaparak da bir çok faaliyete imza atmaktadır.

1.3.2.2.3. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansı (CYFI)

Hollanda menşeli bir vakıf olan Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finansı (CYFI), 2011 yılında dünyanın dört bir yanında 132 ülkedeki binlerce kuruluşla ortak olarak kurulmuştur. (Ünal, 2018:33) Kısa zamanda önemli bir ilerleme sağlayan CYFI, 2019 yılına gelindiğinde işbirliği yaptığı kuruluşların bulunduğu ülke sayısını 170'e çıkarmıştır. (<https://childfinanceinternational.org/cyfi/about.html>)

Yoksullukla mücadele için, insanların parayı yönetmeyi ve sorumlu bir şekilde harcamayı öğrenmesinin önemli olduğunu düşünen CYFI, çocukların ve gençlerin para hakkında bilgi edinmelerini, bir banka hesabına erişmelerini, girişimcilik becerilerini geliştirmelerini ve en önemlisi kendilerine inanmalarını sağlayan politikalar ve programlar oluşturmak için çalışmaktadır. Bu bağlamda her yıl farklı ülkelerden ve farklı yaş grubundan gençlerin ve çocukların katıldığı zirveler düzenlemektedir. Bugüne kadar dünya üzerinde 32 milyon çocuğa ve gence ulaşıldığı ifade edilmektedir. (<https://childfinanceinternational.org/cyfi/about.html>) Finansal farkındalık yaratmak, finansal erişimi artırmak ve tasarruf bilincini oluşturmak bu zirvelerdeki temel hedefler olarak belirlenmektedir (Satoğlu, 2014:103)

1.3.2.2.4. Diğer Kuruluşlar

Burada yer verilenlerin dışında da finansal okuryazarlık konusunda dünya üzerinde birçok uluslararası örgüt ve sivil toplum kuruluşu faaliyet göstermektedir. Bunların tamamını burada saymak mümkün olmasa da daha çok bilinenler şunlardır.

Avrupa Birliği

Küresel Finansal Okuryazarlık Mükemmellik Merkezi (GFLEC)

Uluslararası Menkul Kıymetler Birliği Konseyi (ICSA)

Uluslararası Yatırımcı Eğitimi Forumu (IFIE)

Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO)

Kişisel Finansal Çalışan Eğitimi Fonu (PFEEF) (Ünal, 2018:30-42)

Yatırım Şirketleri Enstitüsü (ICI)

Yatırımcı Koruma Vakfı (IPT) (Satoğlu, 2014:104)

Burada sözü edilenlerin dışında özellikle gelişmiş ülkelerin kendi bünyelerinde faaliyet gösteren birçok kurum ve kuruluş daha bulunmaktadır. Finansal okuryazarlık konusunda farkındalık arttıkça bu alanda faaliyet gösteren kurumların sayılarında da her geçen gün artış yaşanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METODOLOJİ VE VERİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ve finansal konularda gösterdikleri davranışların ortaya konulmasıdır. Bununla bağlantılı olarak, öğrencilerin finansal okuryazarlık konusunda ne ölçüde bilgiye sahip olduklarının, finansal kararları vermede hangi kaynaklardan yararlandıklarının, kendilerini bu konuda ne kadar yeterli gördüklerinin belirlenmesidir.

2.2. Araştırmanın Önemi

Finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik olarak böyle bir çalışmanın sonucunda yakın bir zamanda çalışma hayatına atılacak olan öğrencilerin gerek para yönetimi, gerek kredi kullanımı ve gerekse geleceğe dair planlar yapma konusunda ne kadar yeterli oldukları ölçülecek ve ihtiyaç duyulan finansal eğitimin kapsamı belirlenmiş olacaktır.

2.3. Araştırmanın Kapsam ve Kısıtları

Çalışmanın konusu Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyinin Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ölçeğinde incelenmesidir. Araştırmanın kapsamını Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Böylelikle üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyi ölçülecek ve finansal eğitime olan ihtiyaçları belirlenebilecektir.

Çalışmayı en fazla zafiyete uğratacak kısıtlar üzerinde durmak gerekirse ilk olarak çalışma üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik olmakla birlikte sadece Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerinde çalışma yapılabilmektedir. Bu nedenle araştırma sonuçlarının tüm üniversitelere genellenebilir olma özelliği düşüktür.

Ayrıca anket sorularına verilen yanıtların doğruluğunun test edilebilme imkanı olmaması sebebiyle yanıtlar doğru olarak kabul edilmiştir. Sorulara verilen yanıtların doğru olmama ihtimali çalışmamızın bir diğer kısıtını oluşturmaktadır.

2.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin, finansal bilgi ve finansal okuryazarlık düzeylerinin ve davranışlarının neler olduğunu saptamaya yöneliktir. Araştırmada basit rassal örnekleme kullanılmıştır. Basit rassal örnekleme, evrenin özelliklerini yansıtmaya gücüne sahip ve evrendeki her bireyin eşit derecede seçilme şansına sahip olduğu örnekleme türüdür. Anket formunda yer alan soruların oluşturulmasında daha önce yapılmış araştırmalardan ve literatürde yer alan kaynaklardan faydalanılmıştır. (Temizel ve Bayram, 2011; OECD INFE 2012; Sarıgül, 2014; Ergün vd.,2014) Ankette yer alan sorulara verilen yanıtlar SPSS programı ile kodlanarak kaydedilmiştir. İstatistiksel çözümlemeler yapılırken, ankette yer alan sorulara verilen yanıtların hepsi öncelikle frekans analizleri yapılarak yüzdelerle ifade edilmiştir. Ankete verilen yanıtların birbirleri ile ilişkilendirilmesi amacıyla Anova testi yapılmış ve elde edilen veriler ile Post-Hoc tabloları oluşturulmuştur.

2.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın hedef kitlesini Gümüşhane Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmuştur. Finansal okuryazarlık düzeyinin İşletme, İktisat, İnsan Kaynakları, SBKY, YBS, Maliye ve Uluslararası İlişkiler bölümleri öğrencileri bakımından farklılık gösterebileceği düşüncesi doğrultusunda her bir bölümden örneklem seçimi kota örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Bölümlerden seçilen toplam 490 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.6. Literatür incelemesi

Finansal okuryazarlık konusunda gerek yurt içinde gerek yurt dışında farklı denek grupları üzerinde birçok akademik çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmanın konusu üniversite öğrencileri olduğu için burada üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalara yer verilmektedir.

Bu alandaki çalışmalar öncelikle Türkiye dışında yapılmaya başlanmış ve erken bir tarih olarak ifade edebileceğimiz 1987 yılında Danes ve Hira, Iowa State Üniversitesinde finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi için 323 öğrenci üzerinde bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyi

konusunda fark yarattığı ortaya çıkmış ve erkek öğrencilerin düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bir başka araştırma Beal ve Delpachitra tarafından Avustralya’da 2002 yılında öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Burada gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve yüksek gelir düzeyine sahip olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin de daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Jones, ABD’de 2005 yılında üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada kredi kartı kullanım oranını ölçmüş ve öğrencilerin % 62’sinin kredi kartı kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç da öğrencilerde yaş ilerledikçe kredi kartı kullanma oranının ve borçlanma miktarının artması olmuştur.

Jorgensen ve Savla 420 üniversite öğrencisi ile 2010 yılında yaptığı çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgilerini almada ve finansal davranışlarını belirlemede ebeveynlerinin etkilerini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarında ebeveynlerin çocuklarının finansal davranışları üzerindeki etkisinin fazla olduğu ancak finansal bilgi konusunda etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Chlouba, Simkova ve Nemcova tarafından 2011 yılında Çekya’da Bilgi Yönetimi Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan bir araştırmada öğrencilerin finansal kararlar alırken finansal okuryazarlık temel bilgilerine sahip olmadıkları görülmüştür.

Cameran ve diğerleri (2013) 335 öğrenci üzerinde yürüttüğü çalışmada akademik başarı düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuşlardır. Buna göre akademik başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin de düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye ve finansal davranışlarını belirlemeye yönelik de çalışmalar yapılmıştır.

Temizel ve Bayram (2011)’de Anadolu Üniversitesi İİBF öğrencilerine yönelik yaptıkları araştırmada söz konusu fakülte öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduklarını görmüşlerdir.

Mercan ve diğerlerinin 2012 yılında lise, lisans ve yüksek lisans mezunları üzerinde yaptığı araştırmada eğitim seviyesi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında doğrudan bir ilişkinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Ergün ve diğerleri (2014) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinden 275 kişilik bir örneklem üzerinde

finansal okuryazarlık düzeyi ve demografi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu görülmüştür. Aynı araştırma sonuçlarına göre finansal bilgi düzeyi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) Gaziantep Üniversitesi'nde 12 farklı fakülteden 480 öğrenci ile yapılan çalışmada internet bankacılığı ve kredi kartı kullanımı ile finansal okuryazarlık ilişkisini ele almıştır.

Özdemir ve diğerleri (2015) Eskişehir Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi bünyesindeki 221 öğrenci üzerinde finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma yürütmüşlerdir. Söz konusu çalışmaya göre öğrencilerin %58,8'inin finansal okuryazarlık düzeyleri yüksek iken %26,2'sinin orta ve % 6,8'inin de düşük seviyede finansal okuryazarlık bilgisine sahip oldukları görülmüştür.

Dilek, Küçük ve Eleren (2016) Kastamonu Üniversitesi bünyesinde bulunan fakülte ve diğer birimlerde okuyan öğrenciler üzerinde yaptıkları araştırmada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin kısmen yeterli olduğu şeklinde bir sonuç ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada cinsiyet, medeni durum ve yaş grupları ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır.

2.7. Araştırmanın Hipotezleri

Demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, gelir) göre Finansal Okuryazarlık durumunun farklılık gösterip göstermediği araştırılmaktadır.

Araştırma da oluşturulan hipotezler aşağıda sıralanmıştır:

H1: Erkek öğrenciler ile bayan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H2: Yaş durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H3: Öğrencilerin okumuş oldukları bölüm ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H4: Öğrencilerin okumuş oldukları sınıf ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H5: Öğrencilerin toplam aylık geliri ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H6: Finans dersi alıp almama durumuna göre öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H7: Finansal durum yönetiminde başarı düzeyi ile Öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H8: Öğrencilerin finansal bilgiyi nereden öğrendikleri ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H9: Öğrencilerin ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak ile finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

H10: Kredi kartı kullanan ile kullanmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı düzeyleri arasında bir farklılık vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK ARAŞTIRMASI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

3.1. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde anket uygulaması yapılan öğrencilere ilişkin öncelikle cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aylık toplam gelir gibi demografik değişkenler analiz edilmiştir. Çalışmada demografik özellikler yanında katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumu, finansal durum yönetimindeki başarı durumları, finansal bilgiyi nereden öğrendikleri, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak, kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir.

3.1.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Genel Özelliklerinin Durumu

Çalışmada anket uygulaması yapılan öğrencilere ilişkin cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aylık toplam gelir gibi demografik özelliklerinin yanında, katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumu, finansal durum yönetimindeki başarı durumları, finansal bilgiyi nereden öğrendikleri, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak, kredi kartı kullanıp kullanmama durumuna göre frekans ve yüzde dağılımına yer verilmiştir. Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve yaş aralığına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine ve Yaş Aralığına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	245	50,0
Bayan	245	50,0
Toplam	490	100,0
Yaş Aralığı		
18-21	263	53,7

22-24	197	40,2
25 ve üstü	30	6,1
Toplam	490	100,0

Ankete katılan öğrenciler arasında bayan öğrenciler ile erkek öğrencilerin sayısı eşittir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %50'sini 245 kişi ile bayanlar, %50'sini 245 kişi ile erkekler oluşturmaktadır.

Yaş gruplarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 18-21 yaş aralığı %53,7 oranına sahipken 22-24 yaş aralığı %40,2 ve 25 ve üstü yaş arası %6,1 oranına sahip olarak saptanmıştır.

Tablo 3'de araştırmaya katılan öğrencilerin bölümlerine, sınıf düzeylerine ve aylık toplam gelir durumlarına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Bölümlerine, Sınıf Düzeylerine ve Aylık Toplam Gelir Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Bölümü	Frekans	%
İşletme	104	21,2
İktisat	104	21,2
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	100	20,4
Maliye	94	19,2
İnsan Kaynakları Yönetimi	88	18,0
Toplam	490	100,0
Sınıf Düzeyi		
1.ve 2. Sınıf	90	18,4
3.Sınıf	180	36,7
4.Sınıf ve üstü	220	44,9
Toplam	490	100,0
Aylık Toplam Gelir Durumu		
250 – 499 TL	290	59,2

500 – 749 TL	144	29,4
750 – 999 TL	30	6,1
1000 TL ve Üzeri	26	5,3
Toplam	490	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %21,2'sini 104 kişi ile İşletme bölümü, %21,2'sini 104 kişi ile İktisat bölümü, %20,4'ünü 100 kişi ile Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, %19,2'sini 94 kişi ile Maliye bölümü, %18,0'ini 88 kişi ile İnsan Kaynakları Yönetimi öğrencileri oluşturmaktadır.

Sınıf düzeyine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun 4.sınıf ve üstü sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. 1.ve 2. Sınıf %18,4 oranına sahipken, 3.Sınıf %36,7 ve 25 ve 4.Sınıf ve üstü %44,9 oranına sahip olarak saptanmıştır.

Aylık toplam gelir durumlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin %59,2'sini 290 kişi 250 – 499 TL, %29,4'ünü 144 kişi ile 500 – 749 TL, %6,1'ini 30 kişi ile 750 – 999 TL, %5,3'ünü 26 kişi ile 1000 TL ve Üzeri aylık gelire sahip öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 4'te araştırmaya katılan öğrencilerin finans ve benzeri ders alıp almama, finansal durum yönetimindeki başarı, finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa, kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Finans ve Benzeri Ders Alıp Almama, Finansal Durum Yönetimindeki Başarı, Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendiklerine, Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynağa, Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Frekans Ve Yüzde Dağılımı

	Frekans	%
Finans ve Benzeri Ders Alıp Almama Durumu		
Evet	218	44,5
Hayır	272	55,5
Toplam	490	100,0
Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumu		

Başarılıyım	134	27,3
Orta Düzeyde Başarılıyım	276	56,3
Başarısızım	80	16,3
Toplam	490	100,0
Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendikleri		
Aile	159	32,4
Okul	176	35,9
Arkadaş	42	8,6
Kitap & Dergi gibi Kaynaklar	113	23,1
Toplam	490	100,0
Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynak		
Gazete	63	12,9
Dergi	17	3,5
Kitap	32	6,5
Televizyon	112	22,9
İnternet	266	54,3
Toplam	490	100,0
Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumu		
Kullanmıyorum	68	13,9
1 adet	272	55,5
2 adet	120	24,5
3 ve üzeri adet	30	6,1
Toplam	490	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %44,5'ini 218 kişi ile finans ve benzeri ders alan, %55,5'ini 272 kişi ile finans ve benzeri ders almayan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun orta düzeyde başarılı olduğu görülmektedir. Bu

öğrencilerin %27,3'ü finansal durum yönetimindeki başarı durumuna göre kendisini başarılı, %56,3'ü orta düzeyde başarılı ve %16,3'ü başarısız olarak ifade etmiştir.

Finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %32,4'ü ailesinden, %35,9'u okuldan, %8,6'sı arkadaşından ve %23,1'i kitap, dergi ve benzeri kaynaklardan öğrendiği söylenebilir.

Ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun internet kaynağını (%54,3) takip etkileri söylenebilir. Bu kaynağı sırasıyla televizyon (%22,9), gazete (%12,9), kitap (%6,5) ve dergi (%3,5) oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %13,9'unu 68 kişi ile kredi kartı kullanmayan, %55,5'ini 272 kişi ile 1 adet kredi kartı olan, %24,5'ini 120 kişi ile 2 adet kredi kartı olan ve %6,1'ini 30 kişi ile 3 ve üzeri sayıda kredi kartı kullanan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 5'de araştırmaya katılan öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğine ilişkin frekans ve yüzde dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Temel Finansal Kavramların Bilinirliğine İlişkin Frekans Ve Yüzde Dağılımı

Temel Finansal Kavramların Bilinirliği	İyi biliyorum	Biraz biliyorum	Hiç bilmiyorum	Toplam
Basit Faiz (N)	141	223	126	490
%	28,8	45,5	25,7	100
Bileşik Faiz (N)	106	188	196	
%	21,6	38,4	40,0	
Enflasyon (N)	157	211	122	
%	32,0	43,1	24,9	
Paranın Zaman Değeri (N)	77	144	269	
%	15,7	29,4	54,9	
Reel Faiz (N)	76	121	293	

	%	15,5	24,7	59,8	
Portföy Çeşitlendirme	(N)	126	141	223	
	%	25,7	28,8	45,5	
Tahvil	(N)	155	175	160	
	%	31,6	35,7	32,7	
Hisse Senedi	(N)	172	166	152	
	%	35,1	33,9	31,0	

Temel finansal kavramların bilinirliği açısından araştırmaya katılan öğrencilerin %28,8'i temel finansal kavramlardan Basit Faiz kavramını iyi bildiğini, %45,5'i biraz bildiğini ve %25,7'si ise hiç bilmediğini ifade etmiştir. Bileşik Faiz kavramını ise araştırma kapsamındaki öğrencilerin %21,6'sı iyi bildiğini, %38,4'ü biraz bildiğini ve %40'ı hiç bilmediği görülmektedir. Enflasyon kavramının bilinirliğine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %32'si iyi bildiğini, %43,1'i biraz bildiğini ve %24,9'u hiç bilmediği ifade etmiştir. Paranın zaman değeri kavramını öğrencilerin büyük çoğunluğunun hiç bilmediği (%54,9) ve reel faiz kavramını ise öğrencilerin büyük çoğunluğunun hiç bilmediği (%59,8) söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Portföy Çeşitlendirme kavramını %25,7'si iyi bilen, %28,8'ini biraz bilen, %45,5'ini hiç bilmeyen öğrenciler oluşturmaktadır. Tahvil kavramını araştırma kapsamındaki öğrencilerin %31,6'sı iyi bildiği, %35,7'si biraz bildiği ve %32,7'sinin hiç bilmediği görülmektedir. Hisse senedi kavramının bilinirliğine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %35,1'i iyi bildiğini, %33,9'u biraz bildiğini ve %31'i hiç bilmediği ifade etmiştir.

3.1.2. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Cinsiyeti İle İlişkisi

Çalışmada demografik özelliklerinden cinsiyete göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin

cinsiyet açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Cinsiyeti Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	S.Sapma	df	F	P
Cinsiyet	490	2,326	5,652	,533	1	20,625	,000
Erkek	245	2,434		503			
Kadın	245	2,219		542			

n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir. Tablo 6’da görüleceği üzere erkeklerin ortalamasının ($\bar{X} = 2,434$) kadınların ortalamasına göre ($\bar{X} = 2,219$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda H1: Erkek öğrenciler ile kadın öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.3. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Yaş Aralığı İle İlişkisi

Çalışmada demografik özelliklerinden yaş aralığına göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin yaş aralığı açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Yaş Aralığı Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
-------------------	---	-----------	----	----	----	---	---

Yaş	490	2,326	4,525	,552	2	8,171	,000
18-21	263	2,237		,490			
22-24	197	2,427		,516			
25+	30	2,450		,094			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin yaş aralığına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; yaş aralığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir.

Tablo 8. Yaş Durumuna Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	18-21	22-24	25 ve üzeri
18-21	-	-,189***	-,212
22-24		-	-,022
*** $p<0,001$			

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağladığından Scheffe testi uygulanmıştır. Bu testin sonucu 22-24 ve 18-21 yaş grubu arasındaki ortalama farkının (,189) anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda 22-24 yaş grubunun temel finansal kavram bilgisinin 18-21 yaş grubundan daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H2: Yaş durumuna göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.4. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Okudukları Bölüm İle İlişkisi

Katılımcıların okudukları bölüme göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölüm açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Okudukları Bölüm Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
Bölüm	490	2,33	4,663	,533	4	4,197	,000
İşletme	104	2,51		,494			
İktisat	104	2,35		,513			
SBKY	100	2,22		,559			
Maliye	94	2,11		,474			
İKY	88	2,09		,608			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin okudukları bölümlere göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,05$) görülmektedir.

Tablo 10. Okudukları Bölüme Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	İşletme	İktisat	SBKY	Maliye	İKY
İşletme	-	,020	,018***	,221**	,019***
İktisat		-	,017**	,215**	,017**
SBKY			-	-0,19	,-034
Maliye				-	,224**
***p<0,001, **p<0,05					

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağladığından Tamhane testi uygulanmıştır (Tablo 10). Bu testin sonucu İşletme ve İktisat bölümlerinin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, Maliye Bölümü ve İnsan Kaynakları yönetimi bölümleri arasındaki ortalama farkının anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda İşletme ve İktisat bölümlerinin temel finansal kavram bilinirliğinin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, Maliye Bölümü ve İnsan Kaynakları yönetimi bölümlerinden daha yüksek olduğu istatistiksel

olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H3: Katılımcıların okudukları bölüm ile temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.5. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Sınıf Düzeyi İle İlişkisi

Sınıf düzeyine göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyi açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Sınıf Düzeyi Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
Sınıf	490	2,326	6,270	,533	2	8,171	,000
1. ve 2.sınıf	90	2,241		,499			
3.sınıf	180	2,377		,456			
4.sınıf ve üstü	220	2,523		,451			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin sınıf düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,001$) görülmektedir.

Tablo 12. Sınıf Düzeyine Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	1. ve 2.sınıf	3.sınıf	4.sınıf ve üstü
1. ve 2.sınıf	-	-,136***	-,282***
3.sınıf		-	-,146
***p<0,001			

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağladığından Tamhane testi uygulanmıştır. Yapılan Post-hoc testleri sonucu 4. sınıf ve üzeri ile 1. ve 2. sınıf grupları arasındaki ortalama farkının (,282) anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu testin sonucu 3. sınıf ve üzeri ile 1. ve 2. sınıf grupları arasındaki ortalama farkının (,136) anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu teste göre 3. ve 4. sınıflar arasındaki ortalama farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu durumda 4.sınıf ve 3.sınıf öğrencilerinin temel finansal kavram bilgisinin 1. ve 2.sınıf öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H4: Katılımcıların okudukları sınıf ile temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.6. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Toplam Aylık Geliri İle İlişkisi

Katılımcıların aylık gelirine göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölüm açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Toplam Aylık Geliri Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
Aylık Gelir	490	2,32	10,699	,533	3	13,470	,000
250 – 499 TL	290	2,20		,558			
500 – 749 TL	144	2,50		,443			
750 – 999 TL	30	2,51		,450			
1000 TL ve Üzeri	26	2,50		,339			

n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin toplam aylık gelirine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; toplam aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir. Bu sonuca göre finansal kavramların bilinirliği katılımcıların toplam aylık gelirine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Tablo 14. Toplam Aylık Gelir Durumuna Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	250 – 499 TL	500 – 749 TL	750 – 999 TL	1000 TL ve Üzeri
250 – 499 TL	-	-,301***	-,305***	-,294**
500 – 749 TL		-	-,004	,007
750 – 999 TL			-	,011
***p<0,001, **p<0,05				

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağlamadığından Tamhane testi uygulanmıştır (Tablo 14). Bu testin sonucu toplam aylık geliri 250 – 499 TL aralığında olan öğrenciler ile diğer gelir grupları arasındaki ortalama farkının anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda toplam aylık geliri 250 – 499 TL aralığında olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin 250 – 499 TL , 500 – 749 TL, 750 – 999 TL ve 1000 TL ve Üzeri gelir grubundaki öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha düşük olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H5: Toplam aylık gelir durumuna göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.7. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finans ve Benzeri Ders Alıp Almama Durumu İle İlişkisi

Çalışmada katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumuna göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin finans ve benzeri ders alıp almama durumu açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finans Ve Benzeri Ders Alıp Almama Durumu Arasındaki İlişkisi

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	S.Sapma	df	F	P
Finans vb. ders alma	490	2,331	5,324	,521	1	19,382	,000
Evet	218	2,491		,496			
Hayır	272	2,224		,540			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin finans ve benzeri ders alıp almama durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; finans ve benzeri ders alıp almama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir. Tablo 15’de görüleceği üzere finans ve benzeri ders alan öğrencilerin ortalamasının ($\bar{X} = 2,491$) finans ve benzeri ders almayan öğrencilerin ortalamasına göre ($\bar{X} = 2,224$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda H_6 : Finans ve benzeri ders alıp almama durumuna göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.8. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumları İle İlişkisi

Katılımcıların finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin finansal durum yönetimindeki başarı durumu açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 16’de verilmiştir

Tablo 16. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumları Arasındaki İlişki

Varyansın	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
-----------	---	-----------	----	----	----	---	---

Kaynağı							
Finansal Durum	490	2,32	5,761	,527	2	10,499	,000
Başarılıyım	134	2,26		,510			
Orta Düzeyde Başarılıyım	276	2,32		,462			
Başarısızım	80	2,12		,533			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin anova testi sonucunda; finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,001$) görülmektedir.

Tablo 17. Finansal Durum Yönetimindeki Başarı Durumlarına Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490 4.sınıf ve üstü	Başarılıyım	Orta Düzeyde Başarılıyım	Başarısızım
Başarılıyım	-	,141**	,338***
Orta Düzeyde Başarılıyım		-	,116**
*** $p<0,001$, ** $p<0,05$			

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağladığından Scheffe testi uygulanmıştır. Yapılan post-hoc testleri sonucu finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre Başarılı olanlar ile orta düzeyde başarılı olanlar (,141) ve başarısız olanlar (,338) arasındaki ortalama farkının anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu testin sonucu ayrıca orta düzeyde başarılı olanlar ile başarısız olanlar arasındaki ortalama farkının (,116) anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre başarılı olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin orta düzeyde başarılı olan öğrencilerin ve başarısız olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H7: Katılımcıların

finansal durum yönetiminde başarı düzeyi ile temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.9. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendikleri İle İlişkisi

Çalışmada katılımcıların finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin okudukları finansal bilgiyi nereden öğrendikleri açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendikleri Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
Finansal bilgiyi nereden öğrendikleri	490	2,32	2,746	,533	3	3,255	,000
Aile	159	2,21		,559			
Okul	176	2,41		,489			
Arkadaş	42	2,25		,426			
Kitap ve Dergi	113	2,22		,580			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin anova testi sonucunda; finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir. Bu duruma göre finansal kavramların bilinirliği katılımcıların finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Tablo 19. Finansal Bilgiyi Nereden Öğrendiklerine Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	Aile	Okul	Arkadaş	Kitap ve Dergi
Aile	-	-,085	,070	,105
Okul		-	,155	,191**
Arkadaş			-	,034
***p<0,001, **p<0,05				

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağlamadığından Tamhane testi uygulanmıştır (Tablo 19). Bu testin sonucu finansal bilgiyi okulda öğrenen öğrenciler ile kitap ve dergiden öğrenen öğrenciler arasındaki ortalama farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre finansal bilgiyi okulda öğrenen öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin kitap ve dergiden öğrenen öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H8: katılımcıların finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.10. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Ekonomi Ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynak İle İlişkisi

Çalışmada katılımcıların ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynak Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
-------------------	---	-----------	----	----	----	---	---

Kaynak	490	2,30	3,644	,546	4	3,255	,000
Gazete	63	2,23		,472			
Dergi	17	2,21		,619			
Kitap	32	2,31		,534			
Televizyon	112	2,21		,422			
İnternet	266	2,40		,513			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Anova testi sonucunda; ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir. Bu duruma göre finansal kavramların bilinirliği katılımcıların ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Tablo 21. Ekonomi ve Finansal Gelişmeleri Takip Ettikleri Kaynağa Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	Gazete	Dergi	Kitap	Televizyon	İnternet
Gazete	-	,016	-,086	,010	-,173
Dergi		-	-,103	-,006	-,189
Kitap			-	,096	-,086
Televizyon				-	-,183**
***p<0,001, **p<0,05					

Farklılığın kaynağını saptamak amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc testlerinden varyans eşdeşliği şartını sağladığından Scheffe testi uygulanmıştır (Tablo 21). Bu testin sonucunda ekonomi ve finansal gelişmeleri internet kaynağından takip eden öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin televizyon kaynağından takip eden öğrencilerin bilgisinden daha yüksek (-,183) olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H9: Ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri

kaynağa göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

3.1.11. Temel Finansal Kavramların Bilinirliğinin Katılımcıların Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumları İle İlişkisi

Çalışmada katılımcıların kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Öğrencilerin kredi kartı kullanıp kullanmama durumları açısından temel finansal kavramların bilinirliğine ait anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22. Temel Finansal Kavramların Bilinirliği İle Katılımcıların Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumları Arasındaki İlişki

Varyansın Kaynağı	n	$\bar{X}$	KT	Ss	Sd	F	P
Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama	490	2,18	26,087	,530	3	37,303	,000
Kullanmıyorum	68	1,83		,562			
1 adet	272	2,31		,502			
2 adet	120	2,58		,389			
3 ve üzeri	30	2,57		,438			
n: gözlem sayısı, $\bar{X}$: Ortalama, KT: Kareler toplamı (Sum of Squares), df: serbestlik derecesi, F: F değeri, P: Anlamlılık düzeyi							

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliğinin kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin anova testi sonucunda; kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu ($p=0,000<0,01$) görülmektedir.

Tablo 23. Kredi Kartı Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Post-Hoc Testi Sonucu

n=490	Kullanmıyorum	1 adet	2 adet	3 ve üzeri
Kullanmıyorum	-	-,479***	-,745***	-,742***
1 adet		-	-,266***	-,262**
2 adet			-	,003
***p<0,001, **p<0,05				

Farklılığın kaynağını ölçmek amacıyla gerçekleştirilen Post-hoc analiz olarak varyans eşdeşliği şartını sağladığından Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 23’de yer almaktadır. Bu testin sonucuna göre kredi kartı kullanan öğrenciler ile kredi kartı kullanmayan öğrenciler arasındaki ortalama farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu teste göre ayrıca 2 ve üzeri kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin 1 adet kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavramları bilinirliğinin kredi kartı kullanmayan öğrencilerin temel finansal kavramları bilinirliğinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda H10: katılımcıların kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre öğrencilerin temel finansal kavramların bilinirliği arasında bir farklılık vardır, hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Finansal okuryazarlık “finansal tüketici/yatırımcıların finansal ürünler ve kavramlar hakkında bilgilendirilmesini veya finansal risk ve alternatifler arasında tercihte bulunabilecek farkındalığa sahip olmasını temin ederek finansal refahını artırma sürecidir” şeklinde ifade edilmektedir.

Finansal okuryazar bireyler daha fazla tasarruf yapabilir, aktif borç yönetimi yapabilir, borç alırken ihtiyatlı davranabilir, kendine daha gerçekçi finansal hedefler koyar, mali açıdan kendine güveni daha fazladır, ihtiyaçları için daha doğru finansal ürünler seçebilir. Finansal okuryazar bir kişi etkin para yönetimi yapabilen, finansal sistemi anlayabilen, finansal planlar yapabilen ve iyi iletişim kurabilen kişidir.

Finansal okuryazarlığın bireye ve aileye katkıları yanında, finansal okuryazarlığın makroekonomik etkileri de söz konusudur. Tüketicilerin finansal okuryazar olmaları, birey ve aile için olduğu kadar finansal sistem ve ekonomi açısından da büyük önem arz etmektedir. Bireyler tarafından alınan doğru finansal kararlar, düşük sosyal harcamalara, sağlam, etkili ve rekabetçi piyasaların gelişmesine katkı sağlamakta ve ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinin bir diğer olumlu etkisi de kayıt dışı ekonomiyi azaltmasıdır. Sonuç olarak finansal konulardaki bilgi ve farkındalığı artırmak ve bu yolla finansal davranışları olumlu yönde değiştirmek için toplumun her kesiminin finansal okuryazar olması gerekmektedir.

Finansal okuryazar olabilmek üniversite öğrencileri için büyük önem taşımaktadır. Günümüzde üniversite öğrencileri faturalarını banka aracılığı ile ödemek, kredi kartı kullanmak, harç ödemelerini internet bankacılığı ile yapmak, sigorta yaptırmak, eğitim kredisi almak ve benzeri şekillerde finansal ürünleri kullanmaktadır. Üstelik finansal hayatlarının henüz başında olan bu gençlerin önünde planlanması ve yönetilmesi gereken uzun bir yaşam bulunmaktadır. Bu dönemin finansal açıdan başarı ile yönetilmesi, bireyin finansal refahı üzerinde doğrudan etkili olabilmektedir.

Lisans düzeyindeki üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerin belirlenmesi amacıyla Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde gerçekleştirilen bu çalışmada öğrencilere temel finans alanlarıyla ilgili bir anket uygulanmıştır.

Çalışmada anket uygulaması yapılan öğrencilere ilişkin öncelikle cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aylık toplam gelir gibi demografik değişkenler analiz edilmiştir. Çalışmada ayrıca, katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumu, finansal durum yönetimindeki başarı durumları, finansal bilgiyi nereden öğrendikleri, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak, kredi kartı kullanıp kullanmama durumu incelenmiştir.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin %50'sini 245 kişi ile bayanlar, %50'sini 245 kişi ile erkekler oluşturmaktadır. Yaş gruplarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun 18-21 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %21,2'sini İşletme bölümü, %21,2'sini İktisat bölümü, %20,4'ünü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, %19,2'sini Maliye bölümü, %18,0'ini İnsan Kaynakları Yönetimi öğrencileri oluşturmaktadır. Sınıf düzeyine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun 4.sınıf ve üstü sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir. 1.ve 2. Sınıf %18,4 oranına sahipken, 3.Sınıf %36,7 ve 25 ve 4.Sınıf ve üstü %44,9 oranına sahip olarak saptanmıştır. Aylık toplam gelir durumlarına göre araştırmaya katılan öğrencilerin %59,2'sini 290 kişi 250 – 499 TL, %29,4'ünü 144 kişi ile 500 – 749 TL, %6,1'ini 30 kişi ile 750 – 999 TL, %5,3'ünü 26 kişi ile 1000 TL ve Üzeri aylık gelire sahip öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %44,5'ini finans ve benzeri ders alan, %55,5'ini 272 kişi ile finans ve benzeri ders almayan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki öğrencilerin finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun Orta Düzeyde Başarılı olduğu görülmektedir (%56,3). Finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %32,4'ü ailesinden, %35,9'u okuldan, %8,6'sı arkadaşından ve %23,1'i kitap, dergi ve benzeri kaynaklardan öğrendiği söylenebilir. Ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynağa göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun internet kaynağını (%54,3) takip etkileri söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %13,9'unu kredi kartı kullanmayan, %55,5'ini 1 adet kredi kartı olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Temel finansal kavramların bilinirliği açısından araştırmaya katılan öğrencilerin %28,8'i temel finansal kavramlardan Basit Faiz kavramını iyi bildiğini, %45,5'i biraz bildiğini ve %25,7'si ise hiç bilmediğini ifade etmiştir. Bileşik Faiz kavramını ise

araştırma kapsamındaki öğrencilerin %21,6'sı iyi bildiğini, %38,4'ü biraz bildiğini ve %40'ı hiç bilmediği görülmektedir. Enflasyon kavramının bilinirliğine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %32'si iyi bildiğini, %43,1'i biraz bildiğini ve %24,9'u hiç bilmediği ifade etmiştir. Paranın zaman değeri kavramını öğrencilerin büyük çoğunluğunun hiç bilmediği (%54,9) ve reel faiz kavramını ise öğrencilerin büyük çoğunluğunun hiç bilmediği (%59,8) söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Portföy Çeşitlendirme kavramını %25,7'si iyi bilen, %28,8'ini biraz bilen, %45,5'ini hiç bilmeyen öğrenciler oluşturmaktadır. Tahvil kavramını araştırma kapsamındaki öğrencilerin %31,6'sı iyi bildiği, %35,7'si biraz bildiği ve %32,7'sinin hiç bilmediği görülmektedir. Hisse senedi kavramının bilinirliğine bakıldığında; araştırma kapsamındaki öğrencilerin %35,1'i iyi bildiğini, %33,9'u biraz bildiğini ve %31'i hiç bilmediği ifade etmiştir.

Çalışmada demografik özellikler yanında katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumu, finansal durum yönetimindeki başarı durumları, finansal bilgiyi nereden öğrendikleri, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak, kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular literatürü destekler nitelikte olmakla birlikte hipotezlerin tamamının doğrulandığı görülmektedir.

Çalışmada cinsiyete göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilmiştir. Çalışmada cinsiyete göre başarı durumlarına bakıldığında erkeklerin bayanlara göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum erkeklerin günlük hayatta para ile ilişkisinin daha fazla olmasından kaynaklanabilir.

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavramları bilirliliği yaş aralığına göre farklılık göstermektedir. 22-24 yaş grubunun temel finansal kavramları bilinirliğinin 18-21 yaş grubundan daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Temel finansal kavramların bilinirliğinin katılımcıların okudukları bölüm ile ilişkisine bakıldığında, çalışmada İşletme ve İktisat bölümlerinin temel finansal kavramları bilinirliğinin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü, Maliye Bölümü ve

İnsan Kaynakları yönetimi bölümlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum işletme ve iktisat bölüm öğrencilerinin finans ve benzeri dersleri yoğun bir şekilde almış olmasından kaynaklanabilir.

Çalışmada temel finansal kavramların bilinirliğinin öğrencilerin sınıf düzeyine göre farklı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre 4.sınıf ve 3.sınıf öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin 1. ve 2.sınıf öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılık üniversite alınan eğitimin temel finansal kavramların bilinirliğine olumlu katkı yapmasından kaynaklanabilir.

Öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin toplam aylık gelirlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında; toplam aylık geliri 250 – 499 TL aralığında olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin 250 – 499 TL, 500 – 749 TL, 750 – 999 TL ve 1000 TL ve üzeri gelir grubundaki öğrencilerin temel finansal kavraml bilgisinden daha düşük olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Çalışmada öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin finans ve benzeri ders alıp almama durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre temel finansal kavramların bilinirliğinin finans ve benzeri ders alan öğrencilerde finans ve benzeri ders almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların finansal durum yönetmede başarı algılamasına göre temel finansal kavramların bilinirliğinin farklılık gösterdiği görülmektedir. Çalışmanın sonucuna göre finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre başarılı olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin orta düzeyde başarılı olan öğrencilerin ve başarısız olan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin finansal bilgiyi nereden öğrendiklerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin anova testi sonucunda; finansal bilgiyi okulda öğrenen öğrenciler ile kitap ve dergiden öğrenen öğrenciler arasındaki ortalama farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda finansal bilgiyi okulda öğrenen öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin kitap ve dergiden öğrenen öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Çalışmada temel finansal kavramların bilinirliğinin katılımcıların ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak ile ilişkisine bakıldığında; ekonomi ve finansal gelişmeleri internet kaynağından takip eden öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin, televizyon kaynağından takip eden öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Çalışmada temel finansal kavramların bilinirliğinin katılımcıların kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre farklılık arz ettiği görülmektedir. Çalışma sonucuna göre 2 ve üzeri kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin 1 adet kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinden daha yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farklılık kredi kartı kullanan öğrencilerin kredi kartı sayesinde temel finans bilgilerini günlük hayatta kullanmaları ile açıklanabilir.

Çalışma sonucunda temel finansal kavramların bilinirliğinin demografik ve diğer özelliklere göre farklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçları özetlemek gerekirse; erkek öğrencilerin, daha yaşlı öğrencilerin, işletme ve iktisat bölümlerinde okuyan öğrencilerin, 4.sınıf ve 3.sınıf öğrencilerinin, toplam aylık geliri daha yüksek olan öğrencilerin, finans ve benzeri ders alan öğrencilerin, finansal durum yönetimindeki başarı durumlarına göre başarılı olan öğrencilerin, finansal bilgiyi okulda öğrenen öğrencilerin, ekonomi ve finansal gelişmeleri internet kaynağından takip eden öğrencilerin, daha fazla kredi kartı kullanan öğrencilerin temel finansal kavram bilgisinin diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tabi bu sonuçları yorumlarken araştırmada ortaya çıkan bazı kısıtlar üzerinde de durmak gerekir. Bunlardan ilki çalışma üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik olmakla birlikte sadece Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılabilmektedir. Bu nedenle araştırma sonuçlarının tüm üniversitelere genellenebilir olma özelliği düşüktür.

Ayrıca anket sorularına verilen yanıtların doğruluğunun test edilebilme imkanı olmaması sebebiyle yanıtlar doğru olarak kabul edilmiştir. Sorulara verilen yanıtların doğru olmama ihtimali çalışmamızın bir diğer kısıtını oluşturmaktadır.

Sonuç olarak öğrencilerin daha rasyonel karar verebilmeleri için finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Bunun için öncelikli olarak,

- i. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde temel finans derslerinin müfredata eklenmesi,
- ii. Finansal eğitim faaliyetlerinin erken yaşlarda bireylere verilebilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışma, yalnızca Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerini kapsamaktadır. İleride yapılabilecek çalışma önerisi olarak;

- i) Kadın girişimciler, aile fertlerinden özellikle ev hanımları, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık çalışması yapılabilir.
- ii) Yapılacak çalışmalarda daha kapsamlı bir ölçek kullanılarak katılımcıların finansal davranış, finansal bilgi, finansal tutumları ölçülebilir.
- iii) Yapılacak çalışmalarda finansal okuryazarlık-tasarruf ilişkisi incelenebilir.
- iv) Araştırmada kullanılan ölçek OECD'nin tüm dünyaya uyguladığı finansal okuryazarlık ölçeğidir. Türkiye'ye özgü bir finansal okuryazarlık ölçeği geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- ALTAŞ Gökben; (2012), “Yatırımcı Seferberliği Arama Konferansı Sonuç Raporu”, **Sermaye Piyasasında Gündem**, 117, ss.7-14.
- ALTINTAŞ Kadir Murat; (2009), “Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, (5) 9, ss.151-176.
- ANBAR Adem ve EKER Melek; (2009), “Bireysel Yatırımcıların Finansal Risk Algılamalarını Etkileyen Demografik ve Sosyoekonomik Faktörler”, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 5(9), ss.129-150.
- ASLANOĞLU Suphi; “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomi ve Kayıtdışı Ekonomiye Azaltmaya Yönelik Çözüm Önerileri”, <http://journal.mufad.org.tr/attachments/article/277/15.pdf>, Erişim Tarihi: 25.02.2019.
- AYDIN Ayşe Nur; (2017) “Finansal Kapsama, Fintech ve İslami Finans Üçlüsü”, **Katılım Finans**, 1 (4), ss.52-55.
- BAŞ Melih; (2019), “Gençlerde Finansal Okuryazarlık”, <https://www.aydinlik.com.tr/genclerde-finansal-okuryazarlik-melih-bas-kose-yazilari-ocak-2019>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.
- BAYAZIT HAYTA Ateş; (2011), **Aile Finans Sistemi İlişkileri**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- BAYRAM Seliha Seçil; (2010), Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- BERNANKE Ben S.; “Statement by Chairman Bernanke on Financial Literacy”, <https://www.federalreserve.gov/newsevents/testimony/bernanke20110420a.htm>, Erişim Tarihi: 02.01.2019.
- CAPUNA, Angelo and RAMSAY Ian; (2011), “What Causes Suboptimal Financial Behaviour? An Exploration of Financial Literacy, Social Influences and Behavioural Economics”,

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1793502,
Tarihi:12.05.2017.

Erişim

CHLOUBAA Tomáš, ŠIMKOVÁB Monika and NĚMCOVÁ Zuzana “Application For Education Of Financial Literacy”, **Procedia - Social and Behavioral Sciences**, 28, pp.370-373.

CYFI; “**About**”, <https://childfinanceinternational.org/cyfi/about.html>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

ER Fikret, TEMİZEL Fatih, ÖZDEMİR Ali ve SÖNMEZ Harun; (2014), “Lisans Eğitim Programlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisinin Araştırılması: Türkiye Örneği”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14, ss.113-139.

ERGÜN Bahadır, ŞAHİN Arzu ve ERGİN Erhan; (2014) “Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 7(34), ss.847-864.

FODER; “**Gençler Hayatlarını Parayön ile Yönetecek**”, <https://www.fo-der.org/gencler-hayatlarini-parayon-ile-yonetecek/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

FODER; “**FODER Hakkında**”, <https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

FODER; “**Projelerimiz**”, <https://www.fo-der.org/projeler/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

GEORGIA’S OWN CREDIT UNION; (2018), “Financial Literacy: Adding up the Benefits of Starting Young”, <https://www.georgiasown.org/financial-literacy-adding-benefits-starting-young/>, Erişim Tarihi: 02.11.2018.

GODFREY Nicholas, LEVESQUE Bruno, MILLER Margaret and STARK Evelyn; (2008), “**The Case for Financial Literacy in Developing Countries: Promoting Access to Finance by Empowering Consumers**” <http://www.oecd.org/dataoecd/35/32/43245359.pdf>, Erişim Tarihi: 11.03.2019.

GÖKMEN Habil; (2012), **Finansal Okuryazarlık**, 1. Baskı, Hiperlink Yayınları, İstanbul.

HABİTAT DERNEĞİ, <http://habitatdernegi.org/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

HASTINGS Justine, MADRIAN Brigitte ve SKIMMYHORN William; (2012), **Financial Literacy, Financial Education And Economic Outcomes**, Nber

Working Paper 18412, <http://www.nber.org/papers/w18412>,
Erişim Tarihi: 12.08.2018.

HATHAWAY Ian and KHATIWADA Samer; (2008), “**Do Financial Education Program Work?**”, <https://www.clevelandfed.org/newsroom-and-events/publications/working-papers/working-papers-archives/2008-working-papers/wp-0803-do-financial-education-programs-work.aspx>,
Erişim Tarihi: 12.05.2018.

HÜRRİYET; (2018), “**1 Milyon Kişiye Finansal Eğitim**”, <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/1-milyon-kisiye-finansal-egitim-40841560>,
Erişim Tarihi: 16.04.2019.

HÜRRİYET; (2019), “**Finansal Okuryazarlık Tasarrufların Artmasını Sağlar**”, <http://www.hurriyet.com.tr/finansal-okuryazarlik-tasarruflarin-artmasini-40360474>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.

İşSEVEROğLU Gülsün ve HATUNOğLU Zeynep; (2012), “Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Makro Ekonomik Dinamiklere Etkisi Kapsamında Swot Analizi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 56, ss.155-174.

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜğÜ, “Finansal Okuryazarlık ve Kadınların Ekonomik Güçlenmesi Seminerlerimizin Onuncusunu Kocaeli’nde 275 kişinin katılımı ile gerçekleştirdik”, <https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/faaliyetler/egitimler/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

KARATAş Çiğdem; (2017), Finansal Okuryazarlığın Geliştirilmesinde Merkez Bankalarının Rolü ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İçin Bir Değerlendirme, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınlanmamış Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara.

KLAPPER Leora, LUSARDİ Annamaria and OUDHEUSDEN Peter van, “**Financial Literacy Around the World: Insights From The Standard & Poor’s Ratings Services Global Financial Literacy Survey**”, https://gflec.org/wp-content/uploads/2015/11/3313-Finlit_Report_FINAL-5.11.16.pdf?x28148,
Erişim Tarihi: 16.04.2019.

- LUSARDI Annamaria; (2008), **Financial Literacy: An Essential Tool for Informed Consumer Choice**, Nber Working Paper 14084, <https://www.nber.org/papers/w14084.pdf>, Erişim Tarihi: 11.05.2018.
- MASON Carolynne L.J. and WILSON Richard M.S.; (2000), **“Conceptualising Financial Literacy”**, <https://dspace.lboro.ac.uk/dspace-jspui/bitstream/2134/2016/3/2000-7.pdf>, Erişim Tarihi: 02.11.2017.
- MİLLİYET; (2017), **“İşte Türkiye’nin Finansal Okuryazarlık Haritası”**, <http://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem2/iste-turkiyenin-finansal-okuryazarlik-haritasi/75000/75361/>, Erişim Tarihi: 02.11.2018.
- NERGİZ Alper; (2012), **“Finansal Okuryazarlık”**, <http://www.turcomoney.com/yazar/finansal-okur-yazarlik.html>, Erişim Tarihi: 12.07.2017.
- OECD; (2005), **“Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies”**, <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/improvingfinancialliteracyanalysisofissuesandpolicies.htm>, Erişim Tarihi: 01.05.2018.
- OECD; (2009), **“Financial Literacy and Consumer Protection: Overlooked Aspects of the Crisis”**, <https://www.oecd.org/finance/financial-markets/43138294.pdf>, Erişim Tarihi: 12.08.2018.
- OECD; (2013), **“Advancing National Strategies for Financial Education”**, http://www.oecd.org/finance/financial-education/G20_OECD_NSFinancialEducation.pdf, Erişim Tarihi: 21.06.2017.
- OECD; **About the OECD**, <http://www.oecd.org/about/>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.
- OECD; **The OECD**, <https://www.oecd.org/newsroom/34011915.pdf>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.
- ÖZER Yaprak, **“Eğitim Şart Azizim”**, http://www.tuyid.org/files/makaleler/yaprakozzer_29.pdf, Erişim Tarihi: 02.21.2017.
- ÖZÇAM Mustafa; (2006), Yatırımcı Eğitimi: Dünya Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler, Sermaye Piyasası Araştırma Raporu, <http://www.spk.gov.tr/SiteApps/Yayin/YayinGoster/934>, Erişim Tarihi: 21.06.2017.

- ÖZGÜLER İsmet; (2013), Bireysel Finansal Kaynakların Yönetiminde Bir Araç Olarak Finansal Eğitimde Dünya Uygulamaları ve Türkiye Karşılaştırması, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- RESMÎ GAZETE; (2016) Bireysel Emeklilik Tasarruf Ve Yatırım Sistemi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, (25/08/2016). Resmi Gazete (29812). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160825-4.htm>
- SARIGÜL Haşmet; (2015), “Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği:Geliştirme”, **Geçerlik ve Güvenirlik, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, S.1, s.200-2018
- SATOĞLU Serhad; (2014), Bireysel Yatırımcıları Koruma Amacı Olarak Finansal Okuryazarlık Ve Türkiye Uygulaması, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- SERMAYE PİYASASI KURULU; **“SPK'nın 25. Kuruluş Yıldönümü”**, <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/2007123/1>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- SERMAYE PİYASASI KURULU; (2018), **“Sermaye Piyasası Kurulu 2017 Faaliyet Raporu”**, <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1283>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- SERMAYE PİYASASI KURULU; **“2015 Yılı İkinci Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması Tamamlandı”**, <http://www.spk.gov.tr/Duyuru/Dosya/20151005/0>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- SERMAYE PİYASASI KURULU ve BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU; **“Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması”**, <https://www.finansalegitim.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- SİGORTACI GAZETESİ; (2018), **“Kadınların Finansal Okuryazarlığı Artıyor”**, <http://www.sigortacigazetesi.com.tr/kadinlarin-finansal-okuryazarligi-artiyor/>, Erişim Tarihi: 02.11.2019.
- ŞARLAK Zeynep; (2011), **Finansal Okuryazarlık**, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İstanbul.
- ŠOŠKIĆ Dejan; (2011), **“Financial Literacy and Financial Stability. Building our Future through Financial Literacy”**, <http://www.bis.org/review/r110929e.pdf>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.

- TEMİZEL Bayram ve BAYRAM Fatih; (2011), “Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 12(1), ss.73-86.
- TEMİZEL Fatih; (2010), **Mavi Yakalılarda Finansal Okuryazarlık**, 1. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- TC MERKEZ BANKASI; (2011), “Dünyada ve Türkiye’de Finansal Hizmetlere Erişim ve Finansal Eğitim”, İhsan Işık (ed.), https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e/finansal_egitim.pdf?Mod=Ajperes&CacheId=Rootworkspace-362bbf12-7d95-47eb-9d4d-13039893ce5e-m3fBalY, Erişim Tarihi: 21.02.2018.
- TCMB Kanunu, https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/4b4d0592-f3e1-46d2-9814-11e0ad94ab7c/TCMB_Kanun.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-4b4d0592-f3e1-46d2-9814-11e0ad94ab7c-m4fukXa, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI; (2011), “Finansal Eğitim Ve Finansal Farkındalık: Zorluklar, Fırsatlar Ve Stratejiler”, http://www3.tcmb.gov.tr/konferanslar/financial_education/konferans.html, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI; (2017), **TCMB Yıllık Faaliyet Raporu 2017**, <http://www3.tcmb.gov.tr/yillikrapor/2017/files/tr-full.pdf>, Erişim Tarihi: 16.06.2018.
- TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI; (2015), “**Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi**”, <http://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf>, Erişim Tarihi: 12.08.2018.
- TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI ve BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ; (2015), Türkiye’de Finansal Okuryazarlık ve Erişim, https://www.teb.com.tr/upload/PDF/aile%20akademisi%20erisim%20endeksi%20raporu/2015_f finansal_okuryazarlik_ve_erisim_endeksi_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 11.03.2018.

- USAL Zeynep Oya; (2008), “Dünya Bankası ve IMF Kapsamında Uluslararası Finans Kuruluşları Ve İnsan Hakları”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 39, ss.231-246.
- URL; “**Visualizing Financial Literacy Rates Around the World**”, <https://howmuch.net/articles/financial-literacy-around-the-world>, Erişim Tarihi: 21.04.2019.
- ÜNAL Pınar; (2018), Finansal Okuryazarlık Ve Forex Piyasası, Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası Ve Borsa Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- WORLD BANK; “**History**”, <http://www.worldbank.org/en/about/history>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.
- WORLD BANK: “**Organization**”, <http://www.worldbank.org/en/about/leadership>, Erişim Tarihi: 16.04.2019.
- YARDIMCIOĞLU Mahmut ve YÖRÜK Ali; (2016) “Türkiye’deki Finansal Okuryazarlığın ve Finansal Farkındalığın Durumu”, **Ankara Smmmo Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, (2), ss.173-208.
- YILMAZ Veysel ve TUNCAY Merve; (2012), “Finansal Liberalizasyonun Tasarruf ve Yatırım Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 26 (3-4), ss.345-363.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Sare SANCAK
Doğum yeri :Bayburt
Doğum Tarihi :05.10.1984
Medeni Hali :Evli

Eğitim Durumu

Lise :İhsaniye Ticaret Meslek Lisesi
Lisans :Gazi Üniversitesi/Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi/İşletme Eğitimi
Yüksek Lisans :Gümüşhane Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/İşletme
Yabancı dili ve seviyesi : İngilizce -orta düzey

İş Deneyimi

Çalıştığı kurumlar :Türk Tarih Kurumu/Ankara
Gümüşhane Üniversitesi/Gümüşhane
Kazım Karabekir İlköğretim Okulu/Van
Fevzipaşa Ortaokulu/Gümüşhane

İletişim Bilgileri

Adres :Merkez/GÜMÜŞHANE
Tel :05415491461
E-mail :saesancak@hotmail.com.tr

EKLER

Ek 1: ANKET FORMU

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE FİNANSAL OKURYAZARLIK ARAŞTIRMASI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Bu çalışma Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Doç. Dr. Hasan AYAYDIN danışmanlığında, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yüksek Lisans öğrencisi Sare SANCAK tarafından hazırlanmıştır.

Bu araştırma, Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi lisans düzeyi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiş ve bu kapsamda ilgili bölüm öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Çalışmada, demografik özelliklere göre (cinsiyet, yaş, bölüm, sınıf, aylık toplam gelir) katılımcıların finans ve benzeri ders alıp almama durumu, finansal durum yönetimindeki başarı durumları, finansal bilgiyi nereden öğrendikleri, ekonomi ve finansal gelişmeleri takip ettikleri kaynak, kredi kartı kullanıp kullanmama durumlarına göre katılımcıların temel finansal kavramların (basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri, reel faiz, portföy çeşitlendirme, tahvil, hisse senedi) bilinirliği analiz edilecektir.

NOT : Lütfen size en uygun olan 'BİR' kutuyu işaretleyiniz ve boş yerleri doldurunuz.

1 - CİNSİYET	ERKEK ☐	BAYAN ☐	
2 - YAŞ ARALIĞI	18 – 21 ☐	22 - 24 ☐	25 ve Üstü ☐
3 - BÖLÜM			
4 - SINIF	1. VE 2. SINIF ☐	3. SINIF ☐	4. SINIF ve Üstü ☐
5– AYLIK TOPLAM GELİR ARALIĞINIZ			
250 – 500 TL ☐	500 – 750 TL ☐	750 – 999 TL ☐	1000 TL ve Üzeri ☐

6 – FİNANS VEYA BENZERİ BİR DERS ALDINIZ MI?	
EVET ☐	HAYIR ☐

7 – FİNANSAL DURUM YÖNETİMİNDE BAŞARI DÜZEYİNİZ		
BAŞARILIYIM ☐	ORTA DÜZEYDE BAŞARILIYIM ☐	BAŞARISIZIM ☐

8 – FİNANSAL BİLGİNİZİ NEREDEN ÖĞRENDİNİZ?			
AİLE ☐	OKUL ☐	ARKADAŞ ☐	KİTAP & DERGİ GİBİ KAYNAKLAR ☐

9 – EKONOMİ VE FİNANSAL GELİŞMELERİ TAKİP ETTİĞİNİZ KAYNAK				
GAZETE ☐	DERGİ ☐	KİTAP ☐	TELEVİZYON ☐	İNTERNET ☐

10 – KREDİ KARTI KULLANMA DURUMUNUZ?			
HAYIR ☐	1 adet ☐	2 adet ☐	3 ve üzeri ☐

AŞAĞIDAKİ KAVRAMLAR HAKKINDA BİLGİ DÜZEYİNİZİ İŞARETLEYİNİZ			
FİNANSAL KAVRAMLAR	İYİ BİLİYORUM	BİRAZ BİLİYORUM	HİÇ BİLMİYORUM
11-BASİT FAİZ	☐	☐	☐
12-BİLEŞİK FAİZ	☐	☐	☐
13-ENFLASYON	☐	☐	☐
14-PARANIN ZAMAN DEĞERİ	☐	☐	☐
15-REEL FAİZ	☐	☐	☐
16-PORTFÖY ÇEŞİTLENDİRME	☐	☐	☐
17-TAHVİL	☐	☐	☐
18-HİSSE SENEDİ	☐	☐	☐

Bu çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.